Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Reede, 17. märts 2017 nr 53 (5651) 3 eurot

TELLIJATELE

Moekunstnik Aldo Järvsoo on mitmest kõrgepalgalisest tööst keeldunud.

▶ Gentleman

ALG LAEN

Finantslahendused ettevõtetele kinnisvara tagatisel

ärilaen

paindlikud tagasimaksmise tingimused
laen või krediidiliin
laenuperiood kuni 15 aastat

ehituslaen

kinnisvaraarenduse finantseerimine
kuni 70% ehituseelarvest
laenu tagastamine müügi arvelt

www.alg.ee
6 14 33 22

Tähelepanu! Iga laen on finantskohustus. Mõtle oma otsus hoolikalt läbi, tutvu lepingu tingimustega ja vajadusel pea nõu asjatundjaga. ALG Liisingu AS, 10308153

MILLAL SA VIIMATI OMA
TERVIST
KONTROLLISID?

SYNLAB

TERVISEPAKETID LABORIST:

- TERVISE ÜLDINE SEISUND
- SPORTIMISE MÕJU ORGANISMILE
- SÜDAME, MAKSA, KILPNÄÄRME TERVIS
- MAOVAEVUSTE HINDAMINE
- LAPSE TERVISE ÜLEVAADE
- VITAMIINIDE JA MINERAALIDE TASE
- TOLMU-, TOIDU-, PUTUKAMÜRKIDE ALLERGIA
- LAKTOOSI- JA GLUTEENITALUMATUS
- PUUKBORRELIOOSI KAHTLUS jne

SINA JUHID OMA TERVIST

LISAINFO JA TELLIMINE:
MINU.SYNLAB.EE

24/7

Tegevusloa nr L03886

PUHKEPÄEV

Erinäolised dokumentaalid

Järgmisel nädalal võõrustab Eesti Rahva Muuseum dokumentaalfilmide festivali Maailmafilm. Kokku saab näha 60 filmi maailma eri paigust. Teemavalik on laiahaardeline nii sisu, vormi kui ka regiooni mõttes. ▶ 10–11

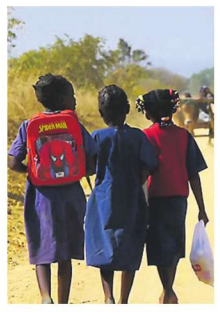

BÖRS

Harju Elektrisse purjetab rahalaev

Seoses PKC üleminekuga uuele omanikule laekub Harju Elektrile varsti ligi 26 miljonit eurot, millele ettevõtte juht näeb kasutust äritegevuses. Investor Toomas Kivimäe arvates tuleks summa dividendina välja maksta. ▶ 6

INVESTOR

Tihti on eduka otsuse tegemine peas kinni

Inimestele meeldib teha otsuseid varasema info põhjal, kuid börsidel võib see rahakotile üliohtlik olla. Investor ja TTÜ lektor Kristjan Liivamägi loetleb viis põhilist mõtteviga, mis võivad börsil kurjalt kätte maksta. ▶ 18–19

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

PÄEVA TEGIJA ▲

Eesti Energia teenis Jordaania projektist 18,6 miljonit eurot

Eesti Energia müüs maha 55 protsenti oma 65protsendilisest osalusest Jordaania põlevkiviprojektis. Eesti Energia juhatuse esimehe **Hando Sutteri** sõnul sai projekt 2,1 miljardi suuruse rahastuse maailma suurimatelt pankadelt ja teistelt aktsionäridelt, mis tähendab, et projekt on hästi arendatud ja juhitud. Eesti Energia teenib tehinguga tagasi senised arendusinvesteeringud summas 30,6 miljonit dollarit ning lisaks 19,8 miljonit dollarit kasumit aktsiate müügist.
▶ Loe lisaks lk 2

Reede, 17. märts 2017
nr 53 (5651) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,0736 ▲	0,9313 ▼	9,4740 ▼	61,9892 ▼	28,17 ▲	-0,241 ▲

KAUBANDUS

Sakslased tulevad Leedu kaudu

Saladuskatte all valmistab Eesti turule tulekut ette suur Saksamaa odavmüügikett Lidl, kes plaanib avada kümme kauplust vähemalt 20 000 elanikuga kohtades. Räägitakse teisegi Saksa jaehiiglase, Lidli suurima konkurendi Aldi huvist Eesti vastu. ▶ 4–5

▶ **Pildil hiljuti avatud Lidli kauplus Leedus, just Leedu kaudu juhib Lidl oma tulekut Läti ja Eesti turule. Lidli reklaamnäoks Leedus on korvpalliäss Arvidas Sabonis.** FOTO: JUDITA GRIGELYTĖ/ VERSLO ŽINIOS

LÜHIDALT

Parlamendi uurimiskomisjon võib õigust juurde saada

Riigikogu võttis menetlusse eelnõu, mis annaks riigikogu uurimiskomisjonile praegusest suuremad õigused, näiteks sunniraha määramise kuni 8000 euro ulatuses.
Eelnõuga soovitakse tugevdada riigikogu uurimiskomisjoni õigusi, tõhustada selle tegevust, tagada isikute ilmumine komisjoni ette, dokumentide ja andmete edastamine ning küsimustele vastamine komisjoni nõudel.

Eleringi tulud kasvasid 4%

Eleringi tulud moodustasid 2016. aastal kokku 135,9 miljonit eurot, sealhulgas 126,0 miljonit elektri valdkonnast ja 9,9 miljonit gaasi valdkonnast. Tulud kasvasid 2015. aastaga võrreldes 3,8 protsenti, teatas ettevõte pressiteates. Elering teenis 2016. majandusaasta auditeeritud aruande kohaselt ärikasumit 37,8 miljonit eurot. Jättes kõrvale 2015. aasta erakorralised tulud – leppetrahv avariijaamade ehitajalt ja gaasi ülekandevõrgu omandamisel tekkinud erakorraline kasum –, oli ettevõtte mullune ärikasum suurem kui 2015. aastal.

Maria Alajõe ei jätka riigikogu kantselei juhina

Riigikogu juhatus otsustas, et senine kantselei direktor Maria Alajõe ei jätka oma ametikohal ja uueks juhiks saab Peep Jahilo, kelle ametiaeg algab 15. juulil ning kestab viis aastat.
Peep Jahilo töötab praegu Eesti suursaadikuna Hollandis.
Alajõe tõusis avalikkuse tähelepanu alla sügisel, kui selgus, et EAS küsis president Toomas Hendrik Ilveselt Ärma talu haldavale firmale eraldatud toetusest tagasi üksnes 10 protsenti. EAS lähtus 2012. aastal tehtud otsusest, tol ajal oli sihtasutuse juht Maria Alajõe.

Auvere jaama ehitajaga seotud skandaali kisti Leedu

Leedu ajalehe Verslo Žiniose andmetel otsis Leedu keskkriminaalpolitsei läbi endise Leedu Energia juhi Rymantas Juozaitise kodu. Põhjuseks on Eestis Auvere elektrijaama ehitamist alustanud Prantsuse energiatootja Alstomi altkäemaksuskandaal, mille vastu tunnevad huvi ka Suurbritannia võimud.

AAAAAA-CYZCCA
AAKSTF-DBZU7A
ICL6VV-RY3AF7
5EHAAJ-T6IG32
JS7YHT-54SFCN
GLDABW-SK7KNX
15 March 2017
00:00:00 UTC
guardtime
guardtime.com

▶ Eesti Energia juht Hando Sutter ütles eile, et tema laualt jääb Jordaania tehinguga hulk tööd vähemaks. FOTO: ANDRAS KRALLA

ENERGIA

Eesti Energia müüs Jordaania äri kasuga

Eesti Energia müüs suurema osa oma Jordaania põlevkiviäri aktsiatest Malaisia ja Hiina ettevõtetele, saades sellest üle 18 miljoni euro kasu.

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee
Äripäev

Eesti Energial oli põlevkiviäri ajanud Attarat Power Companys 65% suurune osalus, millest ta eile 55% ära müüs. Seega säilitab Eesti Energia hiiglaslikus 2,1 miljardi dollarilises põlevkiviprojektis 10% osaluse. Eesti Energia juhi Hando Sutteri sõnul räägib saavutatu enda eest. "2,1 miljardi suuruse rahastuse saamine maailma suurimatelt pankadelt ja teistelt aktsionäridelt kinnitab, et projekt on hästi arendatud ja juhitud. Eesti Energia teenib tehinguga tagasi senised arendusinvesteeringud summas 30,6 miljonit dollarit ning lisaks 19,8 miljonit dollarit (18,4 mln eurot) kasumit aktsiate müügist," rääkis ta.

"Kui ma egoistilikult ütlen, siis minu laualt kukub nii suur tükk ära, et ma ei teagi, mida selle ajaga peale hakata," tõdes Sutter kergendatult.

2,1 miljardi dollari eest valmivad 2020. aastaks Jordaaniasse 554 MW brutovõimsusega põlevkivielektrijaam ja -karjäär. Jaam katab umbkaudu 10–15% Jordaania riigi elektrienergia vajadusest. "Poliitiliselt oli väga-väga suur tahe, et see jaam tuleks," illustreeris Sutter. Nimelt sõltub Jordaania praegu 95% ulatuses imporditavast energiast.

> **Õnnitlen Jordaania valitsuse nimel Attarat Power Companyd selle strateegilise ja unikaalse projekti rahastamise lõpuleviimise puhul. See projekt on osa Jordaania valitsuse kavast võtta kasutusele kohalikke energiaallikaid, nagu põlevkivi, ja seeläbi mitmekesistada kuningriigi energiaportfelli.**
> **Dr. Ibrahim Saif, Jordaania energia- ja maavarade minister**

Ajaloolise tähtsusega tehing

Ka rahandusminister Sven Sester tõdes, et tegu on väljapaistva saavutusega lausa kogu maailma kontekstis. "Sellise rahastuse tagamine ja projekti viimine etappi, kus saab alustada ehitusega, näitab, et Eesti riigil on maailmale pakkuda väärtuslikku oskusteavet ning Eesti Energia suudab niivõrd suuri ja rahvusvahelisi projekte edukalt juhtida. Omaniku esindajana olen Eesti Energia saavutatu üle uhke," kommenteeris ta.

Sutteri sõnul väärib märkimist, et projekti juured ulatuvad aastasse 1993, mil president Lennart Meri arutas kohtumisel Jordaania kuninga Husseiniga koostööd põlevkivi vallas. "Sellise mastaabiga projekti rahastamise lõpuleviimine aitab kindlasti avada tulevikus Eestile uksi sarnasteks tehnoloogiasiirde projektideks," sõnas Sutter.

Tema sõnutsi on huvi põlevkivist energia tootmise vastu väga suur. "Eriti riikides, kus muid ressursse napib," tõdes Sutter, tuues ühe näitena Maroko.

Väljatõmbumine veel horisondi taga

Nüüd jaguneb osalus Attarat Power Companys nii: 45% kuulub Malaisia ettevõttele YTL Power International Berhad, 45% Hiina ettevõttele Yudean Group ning 10% Eesti Energiale. "Projekti sisulises arendamises on meie osa tehtud," rääkis Sutter ja lisas, et Eesti Energia eesmärk oli algusest peale olla projekti arendaja eesmärgiga ühel hetkel rongi pealt maha astuda. Tema sõnutsi saab Eesti Energia rolliks tulevikus oskusteabe ja nõuga panustamine. Sutter lisas, et mingil hetkel on Eesti Energial plaanis ka ülejäänud 10% osalusest müüa.

Eraldi projekti raames käisid Eesti Energia rakendusgeoloog Hardi Aosaar ja maavarade arendusjuht Tarmo All Myanmaris, et uurida sealse põlevkivi kvaliteeti ja varusid. "Seal on klient, kellel on põlevkivi litsentsiala ja kes tellib meilt tööd sisse," selgitas Aosaar, kelle sõnul müüb Eesti Energia seal sisuliselt enda oskusteavet. "Käisime mullu detsembris kohapeal, tegime uuringud ja nüüd kirjutame aruandeid, et anda kliendile ülevaadet, kui palju neil põlevkivi on ja mismoodi edasi minna," kirjeldas ta.

amello
raamatupidamisteenused
Raamatupidamine üle Eesti.
Teostame raamatupidamist kliendile sobivas majandustarkvaras.
MURETU KVALITEETNE REAALAJAS PABERIVABA
Võta meiega ühendust
www. amelloraama.ee
info@amelloraama.ee
tel 6 191 341

1352 IDEED
PIDUPÄEVA KORRALDAMISEKS
Pidupaev.ee

ARVUTIKIIRABI
• ARVUTITE HOOLDUS JA REMONT
• HOOLDUSLEPINGUD
• SERVERITE MÜÜK JA LAHENDUSED
• ARVUTITE JA LISASEADMETE MÜÜK
Asume: Riia 130, Tartu
Telefon: +372 55 962988
E-post: info@abi.ee
Veeb: http://www.abi.ee
E-pood: http://pood.abi.ee
Meie teame lahendusi teie arvuti probleemidele!

RP-TEENUSED OÜ
PAKUN RAAMATUPIDAMISTEENUST
Algdokumentide sisestusest bilansi ja aastaaruande koostamiseni äriregistris, TSDd, käibedeklaratsioonid, statistikaaruanded, suhtlemine Maksuametiga.
Ettevõtte põhitegevus on raamatupidamisteenuse osutamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele, MTÜdele ja FIEdele. 20aastane raamatupidaja töökogemus annab võimalust pakkuda kvaliteetset teenust.
Tallinn, Saagi 4a, Tel 538 42 541
rpteenused@rpteenused.eu www.rpteenused.eu

Sisuturundus on oma kauba, teenuse, firma tutvustamine huvitavate lugude jutustamise kaudu. ST teenib alati tellija turunduslikke eesmärke.

ST Sisuturundus

Uus kaubamärk SKANFIX™ – edu toovad robotid

Skanfixi lugu sai alguse 2003. aastal ambitsioonikast plaanist saada edukaks metallitöötlejaks nii Eestis kui ka mujal. Kuigi vahepeal on toimunud äriühingute grupis küll mõned muudatused, sh ettevõtetest väljumised, jätkab Radius Machining OÜ metallitöötlemist samade inimestega ja uue kaubamärgi all samal kursil. Eesmärk on hoida tootmist Eestis, olla klientidele võimalikult paindlikult võimalikult lähedal ja tõestada end maailmatasemel ettevõttena.

„Kui unistada, siis juba suurelt," ütleb ettevõtte asutaja Veljo Konnimois. „Eestis tootmine on keerukas, kuid oleme tänaseni sellega hakkama saanud."

Metallitöötlusettevõttega alustamine nõuab suuri investeeringuid ning nii oli Veljo Konnimois 2005. aastaks silmitsi olukorraga, kus kaks aastat kestnud planeerimine kulmineerus eluaseme müügiga, koliti perega üürikorterisse. Samal ajal oli tal silme ees kindel eesmärk – rajada oma tootmine, sest nõudlus ületas jõudluse tellimusi täita. Edasi läks kõik kui unenägu: ettevõte kasvas plaanitust topelt suurema tempoga, keskmiselt iga aasta lisandus uus töötlemiskeskus. Nii rajas ta jätkusuutliku metallitöötlemisettevõtte Radius Machining OÜ. Kainestav hetk saabus 2008. aasta kriisi ajal, mil hoolimata heast turundusest kaotati kuu ajaga ligi pool käibest. Samas, juba järgmise aasta hakul hakkas müük tasapisi taastuma ning uued kuud tõid taas uued käiberekordid.

„Panime tähele, et meilt oli juba pikemat aega läbi käinud erinevad ehituses kasutatavad klaasi kinnitamise ja riputamistega seotud tööd. Klaasi hakati üha meelsamini kasutama nii sise- kui ka välisviimistlusmaterjalina. Hakkasime pakkuma lisandväärtust ehk eritöid klaasikinnituste näol. Saime aru, et suurte projektide puhul läheb sageli tootmine mujal riikides kalliks ja tarneajaga kiireks ehk klientidel pole võimalik oodata, millal tarvikud näiteks Hiinast saabuvad. Lihtsam ja kiirem on kasutada kohalike firmade toodangut," selgitab Veljo Konnimois, täpsustades, et üheks suureks tõukeks oli Swissôteliga seotud suurtellimus, mis andis julgust ja jaksu tänapäevani edasi minna.

Oma kinnitusvahendite projekteerimisega tegeleti terve aasta ning 2010. aastal oli küps tulla turule täiesti iseseisva Skanfixi eelkäija, R-fix kaubamärgiga. Juba neli aastat hiljem jõuti eesmärgini: areng oli hea turunduse ja suurepäraste tootmisvõimaluste kaasabil pöörane ning tooteportfell ja laomaht suurenesid pidevalt.

Muutused tõid kaasa tugevama seljataguse rahvusvahelisel turul

Juba kaks aastat tagasi ehk 2015. aastal jäid ruumid ettevõttele kitsaks ning kinnitustarvikute ladu koliti välja vastvalminud Kiili ladudesse. Pärast kolimist läks elu kinnitustarvikuid müüvas ettevõttes Veljo Konnimoisi sõnul huvitavaks. „Kõrgema lisandväärtusega tooted muutusid äkitselt üleöö suurema kasu saamise eesmärgil Hiinast imporditavateks toodeteks. Oma hinna ja teinekord suurematki pingutust nõudvaid tooteid enam meie tootmiselt sellises mahus ei tellitud. Jäid vaid keerukamad tööd, millele tarnija leidmine ei osutunud nii lihtsaks. Tootmisele see olukord ei sobinud, ja kuna me teise partneriga head lahendust ei leidnud, siis 2015. aasta sügisel väljusin ettevõttest. Olin teinud mitu viga: jaganud oma ideest liiga suure osaluse ja usaldanud inimest pimesi."

Nii otsustas Veljo Konnimois võtta, mis laual oli. Peas küpsemas mõte, et tootearendus ja valmistamine on ükspäev taas ühe katuse all tagasi, saagu selle hinnaks kasvõi uue brändi turule toomine; saigi ta 2016. aastal õigused uuele kaubamärgile SKANFIX™. Sisuliselt ollakse küll tagasi 2010. aasta suves, kuid kogemusi ja kõrge oskusteabega inimesi on ettevõtte ümber rohkem ning uute toodete füüsikalised katsed annavad juba nüüd oodatust märkimisväärselt paremaid tulemusi.

Veljo Konnimois tootmise arengusuundi tutvustamas

„Oleme rahvusvahelisemad kui eales varem. Skanfixiga on seotud Mõigu Tehnopargis olev Radius Machining OÜ uus tehas ja Skanfixings Suomi OY Soomes, kusjuures Soomes tegeleb turundusega kolmeliikmeline tiim.

▼ Tornimäe 3/5 aatrium

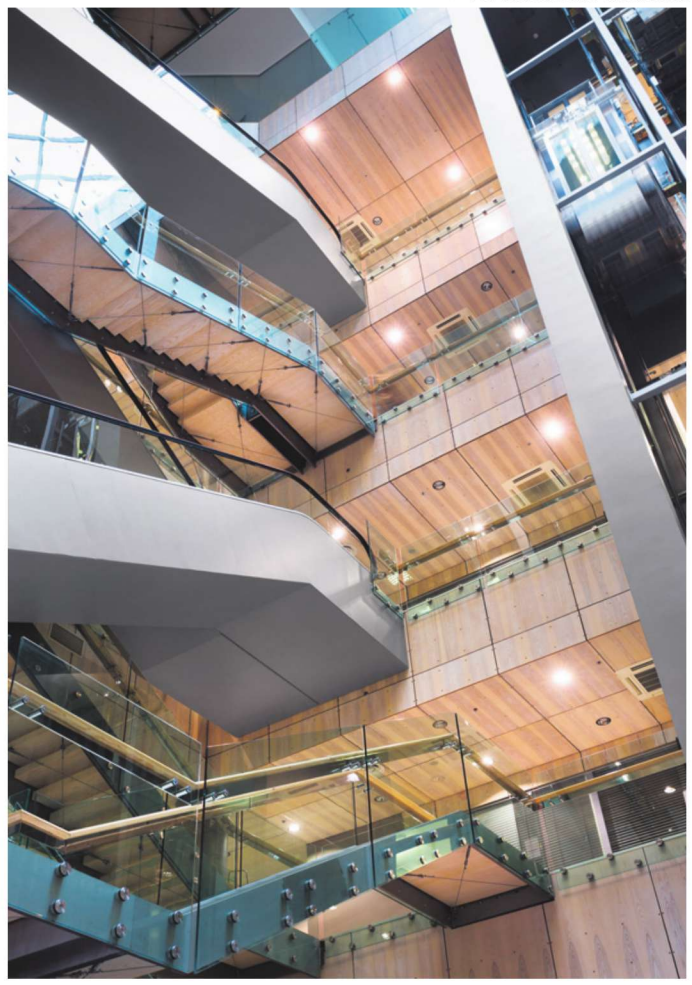

Uue kaubamärgi all müüdavaid tooteid arendab rahvusvaheline tiim. „Oleme rohkem rahvusvahelised kui eales varem. Skanfixiga on seotud Mõigu Tehnopargis olev Radius Machining OÜ uus tehas ja Skanfixings Suomi OY Soomes. Eesti tehases töötab 45 inimest. Soomes tegeleb turundusega kolmeliikmeline tiim. Oleme tulnud, et minna veelgi jõulisemalt edasi 2010. aastal alustatud teekonnal!" sõnab Veljo Konnimois, lisades, et tootmine Eestis pakub endiselt väljakutseid, aga soov hakkama saada on tugev. „Meie trumpideks on reageerimiskiirus, valmisolek erilahendusteks ning potentsiaal kiireks ja tugevaks arenguks; mis kõik annavad meie tootmisele lisaväärtust. Rahvusvahelisus aitab meil kiiremini edasi minna."

Arvestades, et suurima konkurendi, DORMA Grupi käive on umbes miljard eurot, on Skanfixil ruumi, kuhu liikuda. Kuna ettevõtte eesmärk on olla läbipaistva juhtimisstiili ja tegevusega metallitöötleja, on kõik senised ja tulevased koostööpartnerid oodatud tutvuma nii toomisruumide ja -seadmetega kui ka tooteportfelli kuuluvate omatoodetega.

„Usun, et 2017. aasta oluliseks pöördepunktiks saab see, et tänu tootmise robotiseerimisele on Hiina sisseostuhinnad meie tänaste hindadega juba käegakatsutavas kauguses. Just robotid aitavad võistelda peale pressiva odava kauba vastu, sest aitavad tõsta kvaliteeti ja tootmiskiirust ning samas vähendada tööjõukulusid, mis on suur osa toote hinnast," ütleb Skanfixi Eesti juht Veljo Konnimois.

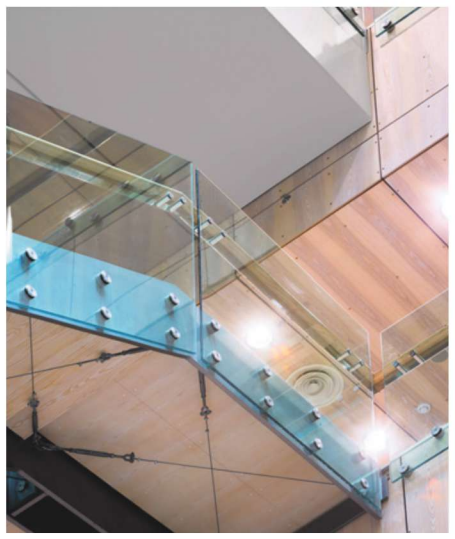

▲ PK60 punktkinnitused kasutuses

TASUB TEADA

SKANFIX™ kaubamärgi all toodetakse Eestis:

- punktkinnitusi
- varikatusesüsteeme
- tõmbu (pingutus- ja survevardaid)
- piirdesüsteemide tarvikuid

KOMMENTAAR

FILIP VON SCHANTZ,
Skanfixings Suomi OY tegevjuht

Meie koostöö Veljoga on kestnud ligi kümme aastat ajast, mil olime laiendamas oma tootevalikut ning otsisime piisavalt paindlikku partnerit, kes tuleks toime meie pidevalt muutuvate nõudmistega. Veljo loodud organisatsioon toetas meid igal hetkel, kui teda vajasime. Me ei ole küll nende suurim klient, kuid oleme alati saanud parimat teenindust ja insener-tehnilist tuge.

Kui meil avanes võimalus teha Veljoga koostööd, ei kahelnud me hetkekski, et ühendada jõud. Veljo tugev tehnika- ja tootmisalane taust ning meie rahvusvaheline müügikogemus täiendavad teineteist suurepäraselt. Oma ühist ettevõtet aasta jooksul koos ehitades on vastastikune usaldus kasvanud veelgi ning oleme mõistnud, et meil on sarnased vaated, kuidas üks ettevõte peab arenema ja kuidas parimal moel klientide vajadusi rahuldada. Skanfixi tugevuseks on oskus areneda paindlikult koos klientidega.

▶ Lidl on juba end Leedus sisse seadnud. Pildil Lidli pood Taurages.
FOTO: VERSLO ŽINIOS

KAUBANDUS

Saksa odavpood Lidl hiilib Eesti turule

Saksa kontsern Lidl tahab peagi Eestis juured alla võtta, paigas on Äripäeva teada nii poodide arv, oodatav turuosa kui ka juhid.

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee
Äripäev

Asjaajamine käib saladuskatte all, mida on õnnestunud veidi kergitada. "Tegutsevad vaikselt, et kõrvu välja ei paistaks," sõnas üks turuga hästi kursis olija ja lisas, et Lidl on valmis Eestis alustades ka kahjumiga leppima.

Lidl püüab infokilde hoida nii salajas kui võimalik, vältides lekete hirmus väliseid nõustajaid ehk teeb kõike *in house*. Samas on kostunud, et ettevõtte Baltikumi plaane veavad Leedu inimesed, samuti on leitud juhid nii Eesti kui ka Läti poolele.

Lidli numbrid

Asjaga kursis olevad inimesed kirjeldavad ka Lidli plaani: paari aasta jooksul tuleb Eestis leida kümme asukohta, et osta maad ja rajada kauplused. Igas tegutsemiskohas peaks olema vähemalt 20 000 elanikku. Eesti turust loodab Lidl endale võita umbes 5 protsenti.

Konkurents ei ajavat Lidlile hirmu nahka, sest ta lepiks esimestel aastatel ka kahjumiga. Seega ilmselt ei kipu ta ka kedagi siinselt turult üles ostma, nagu pakutakse. Teisalt ei välistata, et Lidl on juba proovinud seda teed minna, kuid on lõpuks mingil põhjusel käega löönud.

Turule on Lidlil arukas vaikselt ja targu siseneda, sest Lidli nime väljakäimine paneks maa hinnale mitukümmend protsenti otsa, nenditakse veel.

Siit-sealt kostub, et Lidl on sihikule võtnud tootjad. Küsimusele, kuidas Farmi suhtuks, kui Lidl pakuks koostööd, vastas Farmi Piimatööstuse juht Valdis Noppel, et nad kuulaksid ära.

Kas on juba kuulanud? "Ma ei tahaks seda kommenteerida," kostis ta.

Küsimus on ajas

Prisma Peremarketi juhti Janne Tapio Lihavainenit huvitab peamiselt üks vastus. "Ei ole küsimust, kas Lidl tuleb Eesti turule," lausus ta. "Küsimus on, millal."

Rimi kommunikatsioonijuht Katrin Bats on kuulnud, et Lidl vaatab nii Eesti kui ka Läti suunas. "On kuulda, et nad on siin maad otsinud. Milleks muuks nad seda otsivad kui laienemiseks."

Coop Eesti juht Jaanus Vihand kinnitab Batsi juttu. "Meie teada on Lidl Eesti turule tulemas," lausus Vihand ja lisas, et kui vaadata Lidli turuosa kosumist Soomes ja Leedus, on oodata tugevat mõju.

"Tõenäoliselt meie põhikonkurendid, kes on seni ennast suurtes linnades hästi tundnud, saavad rohkem pihta. Meie põhitugevus ei ole näiteks Tallinn," tunneb Vihand kergendust.

Bats tõdeb, et konkurents teravneks veelgi, kui Lidl Eestis kanda kinnitab. "See mõjutab kõiki. Palju sõltub sellest, kuhu nad oma poed püsti panevad ja millised poeketid nende lähedal asuvad," rääkis Bats. "Leedus on Lidl Rimi müüki väga oluliselt mõjutanud."

Oma hoobi sai ilmselt Lidli tugevuse tõttu ka Maxima, kellel eelmisel aastal käive kukkus. Maximalt ei õnnestunud Lidli tuleku kohta kommentaari saada.

Lidl haarab Leedus järjest suuremat tükki turust. Järgmisel nädalal on Leedus avatud juba 26 poe uksed. "Me oleme huvitatud linnadest, kus on vähemalt 20 000 elanikku," ütles Lidl Leedu kommunikatsioonijuht Agne Gaižauskiene Leedu turu kohta. "Takistusi ei ole meil olnud. Kõik on läinud nii, nagu enne Leedus alustamist arvasime. *Business as usual*."

Lidl ei hoia tagasi ka investeeringutega. Leedus on ta viimase kolme aasta jooksul kulutanud üle 120 miljoni euro näiteks hoonetele, poodidele ja IT-le. Mullu investeeris Lidl Leetu 60 miljonit eurot, sellest 40 miljonit eurot läks ettevõtte logistikakeskusele Kaunase lähedal, ülejäänud raha panustas osaliselt poodidesse.

Naabrite turu vallutamisest Gaižauskiene ei räägi. "Mulle on need küsimused Eesti ja Läti turule mineku kohta tuttavad," ütles ta, kuid suunas laienemisega seotud päringud Saksamaal asuvatele ülemustele.

Põrus korra

Lidli Eestisse tulekust on räägitud aastaid - juba Säästumarketi algusajast. Rohkem kui kümme aastat tagasi ostis Lidl siin suure hurraaga krunte kokku, kuid mõne aja pärast otsustas need ootamatult müüa ja lahkuda, vihjates Eesti turu väiksusele.

See võibki Äripäevaga suhelnud inimeste sõnul olla põhjus, miks Lidl praegu kidakeelne on. "Korra on Lidl Baltikumi siseneda üritades tolmutanud ja kõvasti põrunud. Üritatakse asi mingit pidi paika saada ja siis kireda," kommenteeriti.

Eri tegijate suust kõlab ka skeptilisi noote. "Lidl on siia juttude järgi tulnud kümme aastat, nii et ei pea seda tõenäoliseks," sõnas 1Partner Kinnisvara partner Tanel Tarum. "Asjad on varem kuidagi ära vajunud. Neil on olnud palju soodsamaid hetki turule tulla. Ennustaksin teist skeemi: Lidl tuleb turule kellegi äraostmise teel."

Domus Kinnisvara juht Raul Reino kahtleb, et kruntide hind Lidli innukust pidurdada suudaks. "Elu näitab, et kui peakontoris on otsus ära tehtud, siis ei hakata spekuleerima, millal Eesti kinnisvaraturul toimub krahh ja on võimalik osta soodsamalt. Neil peaks raha jaguma," kommenteeris ta.

Äripäeva Infopank
www.infopank.ee
Jaanus Vihand

TURISM

EAS toetab 15 miljoni euroga atraktsioonide loomist

EAS teatas, et toetab 15 miljoni euroga seitsme rahvusvaheliselt huvipakkuva pereatraktsiooni loomist.

Toetuse saavad Kosmopark Põltsamaal, Meritäht Dirhamis, WOW! Kuressaares, Paks Margareeta Tallinnas, Pilvemets Tallinna loomaaias, vaateratas Ülemistel ning virtuaalreaalsuse keskus Tallinnas Noblessneris.

Seitse kõige tugevama potentsiaaliga pereatraktsiooni valis EAS välja detsembris laekunud 34 taotleja seast. Kokku plaanivad need seitse asja luua Eestis 100 uut töökohta ja meelitada Eestit aastas külastama täiendavalt 270 000 välisturisti.

Ettevõtlusministri Urve Palo sõnul on tegemist ühe kõige suurema investeeringuga turismi valdkonda.

Palo märkis, et lisaks investeeritakse lähiajal veel Tallinna linnahalli konverentsikeskuse rajamisse, mis toob siia ärituriste, kes kulutavad kohapeal kolm korda rohkem raha kui puhkuseturistid, ja lisaks panustatakse Eesti kui mereturismi sihtkoha ehk väikesadamate arengusse. "Need investeeringud võimaldavad meil meelitada Eestisse veelgi rohkem turiste."

EAS turismiarenduskeskuse direktori Tarmo Mutso sõnul on tulemus põnev, kuna atraktsioonid moodustavad Eesti kui pereturismi sihtkoha tutvustamiseks eristuva komplekti.

Toetust jagatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

ÄRIPÄEV.EE

Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fond
Eesti tuleviku heaks

EAS kutsub ettevõtteid osalema maailma juhtival elektroonika tootmise messil

productronica 2017

14.-17. november 2017, Münchenis
www.productronica.de

Ühisstendile ootame elektroonika tootmiseks vajaminevate seadmete valmistajaid, elektroonikatööstuse tarkvara arendajaid ja elektroonikatööstuse ettevõtteid, kes on huvitatud oma toodete ekspordist või allhankepartnerite leidmisest.

Osalustasu ühe ettevõtte kohta on 2000€ (sisaldab käibemaksu). Ettevõtja kanda jäävad lisaks osalejate reisi-, majutuse- ja toitlustuse kulud, oma ettevõtte reklaammaterjalide ja näidiste kulud.

Osalemissoovist palume teatada hiljemalt **5. aprillil 2017.**

Ühisstendil osalejate arv on piiratud.

Lisainfo ja registreerumine:
Karin Alliksaar
Eesti ühisstendi projektijuht
Tel 627 9350
Karin.Alliksaar@eas.ee
www.eas.ee/messid

EAS
Enterprise Estonia

Tõenäoliselt meie konkurendid, kes on seni ennast suurtes linnades hästi tundnud, saavad rohkem pihta.

Coop Eesti juht Jaanus Vihand

5

protsenti jaemüügiturust on allikate kinnitusel Lidlil kasvas Eestis haarata.

MIS ON MIS

Lidl
Saksamaa odavkett, suurim konkurent Aldi
Tegutseb 30 riigis
Üle 10 000 kaupluse
Töötajaid 315 000
Emafirma Schwarz Group investeeringute maht selleks aastaks 6,5 miljardit eurot

Aldi
Üle saja-aastase ajalooga Saksa odavkett
Tegutseb 17 riigis, Eestile kõige lähem on Poola
Üle 10 000 kaupluse
Käive üle 50 miljardi euro

Ellex Raidla partnerid: enne tuleb Lidl ja siis Aldi

Advokaadibüroo Ellex Raidla tehingute valdkonna partnerid Sven Papp ja Risto Vahimets rääkisid Äripäeva teemaveebile finantsuudised.ee eelmisel nädalal Lidlist ja Aldist suhteliselt kindlas kõneviisis.

Äripäev avaldab intervjuust Saksa odavkettide tulemist puudutava osa.

Papp: "Teeks järjekordselt vihje sakslastele.."

Vahimets: "Lidl tuleb."

Papp: "15 aastat tagasi olime absoluutselt kindlad, et sakslased ei tule nii pisikesele turule, pole mõtet. Tulevad."

Vahimets: "Aldi on järgmine."

Mõlemad mehed soovitasid Eesti ettevõtjatel silm peal hoida suurematel tegijatel, sest kui nad juba Eesti naaberriikidesse lähevad, tulevad nad ilmselt varsti ka siia.

NARVA LINNAVALITSUSE LINNAMAJANDUSAMET
kuulutab välja eelläbirääkimistega pakkumise hoonestusõiguse seadmiseks hoonestamata kinnistutele aadressidel:
ANCIS DAUMANI 2D, 26, 36, 38, NARVA

Eelläbirääkimistega pakkumises osalemiseks tuleb esitada Narva Linnavalitsuse Linnamajandusametile kuni **19.04.2017 kella 10.00** kinnises ümbrikus pakkumine, märkides ümbrikule ainult kinnistu aadressi.

Täpsem info ja tingimused: www.narva.ee/ee/parempoolsed/enampakkumised/
tel 359 9151, 359 9141, e-post linnamajandus@narva.ee

PRÜGIVEDU

Ragn Sells lõpetab Tallinnaga lepingu

Rootsi jäätmekäitluskontsern Ragn-Sells teatas, et on sunnitud lõpetama lepingu Tallinna Jäätmekeskusega alates 1. juunist.

"Alates 2015. aastast oleme Tallinna kesklinna kliente teenindanud samade teenustasude alusel, mille esitasime riigihankes. Samas on kahe ja poole aastaga oluliselt muutunud tühjendusmaht, kasvanud on tööjõukulud ja kütus hind on lähiajaloo üks kõrgemaid. Sellise hinnataseme juures teenindamine ei ole paraku enam jätkusuutlik," põhjendas Ragn-Sellsi juhatuse esimees Rain Vääna.

Ragn-Sellsi selle aasta alguses Tallinnale esitletud hinnatõusutaotluses palus Ragn-Sells Tallinnalt 140–370-liitriste konteinerite uueks tühjendushinnaks 1,02 eurot ja kõige levinumate 600–1100-liitriste konteinerite tühjendamise hinnaks 1,24 eurot. "Me räägime tagasihoidlikest hinnamuutustest, eurosentides mõõdetavatest suurusjärkudest, mis oleks aidanud meil edasi tegutseda. Tallinn lükkas meie taotluse tagasi," ütles Vääna.

Ragn-Sellsi juht rõhutas, et ettevõte on valmis teenindama kõiki kliente, kuni linn kuulutab välja uue hanke ja leiab uue teenindaja.

Tallinna linnavalitsus on seisukohal, et Ragn-Sellsi hinnatõusu taotlus ei ole põhjendatud ja linn hinda niisama tõsta ei lase.

"Kui nüüd Tallinna linna Jäätmekeskust vahel ei oleks, siis tõstaks jäätmevedaja hinna tarbijale kahekordseks ning kodanikel ei olekski muud teha kui ettevõtja arved kinni maksta," teatas abilinnapea Arvo Sarapuu pressiteate vahendusel.

ÄRIPÄEV.EE

BÖRS

Mida Harju Elekter raha-uputusega peale hakkab?

Seoses PKC minekuga uuele omanikule laekub Harju Elektri kontole hiigelsumma, selle kasutamise teemal lähevad aga investorite ja börsifirma soovid lahku.

INDREK MÄE
indrek.mae@aripaev.ee
Äripäev

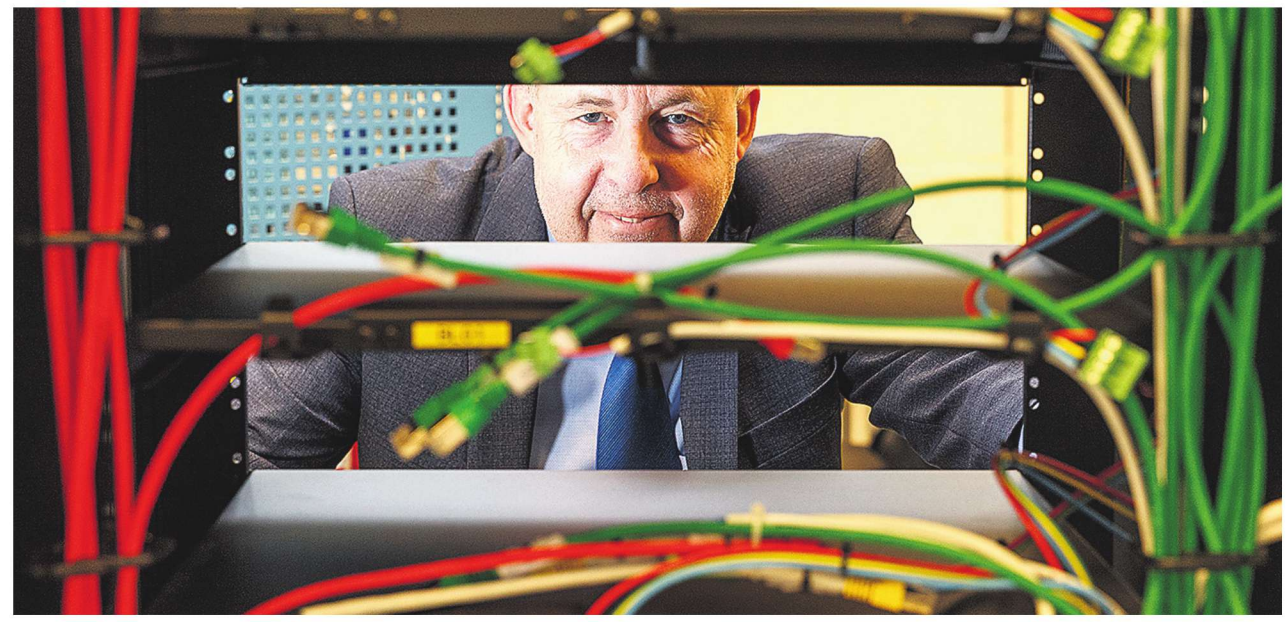

▲ **Harju Elektri juht Andres Allikmäe lubas saadava raha mõistlikult äritegevusse paigutada.** FOTO: ANDRES HAABU

"Katsume selle mõistlikult oma äritegevusse paigutada," selgitas Harju Elektri juht Andres Allikmäe PKC üleminekust saadava 25,8 miljoni euroga seotud plaane. Täpseid investeerimisplaane ta siiski veel avaldada ei soovinud. "Raha tuleb alles märtsi lõpus, praegu oleks tegemist laskmata karu naha jagamisega, aga eks see meie põhitegevusse läheb," ütles Allikmäe.

Riigikogu majanduskomisjoni aseesimees ja investor Toomas Kivimägi juhtis tähelepanu sellele, et Harju Elektri kontole laekuv 25,8 miljoni euro puhul pole tegemist kasumiga. "On ekslik arvata, et kogu aktsiate müügist saadav raha läheb kasumireale," märkis Kivimägi, kelle portfellis on 9587 börsifirma aktsiat. "Bilansi järgi osteti PKC aktsia 17,2 euroga, mis tähendab, et kasum sellelt tehingult peaks olema suurusjärgus 7 miljonit eurot ehk 40 senti aktsia kohta," selgitas ta.

Oodatakse erakorralist dividendi

"Minu ootus on, et saadav kasum võiks minna väljamaksmisele erakorralise dividendina," ütles Kivimägi. "Harju Elektri rahavood on head, laenuraha odav ning jaotamata kasumit on ettevõttel 28 miljonit eurot," viitas investor sellele, et kasumi jaotamata jätmiseks pole vajadust.

Samuti leidis Kivimägi, et ka laienemine ning uutele turgudele investeerimine peaks toimuma mõistlikus tempos. "Hiljuti alles siseneti Rootsi turule, tugevdati positsioone Soomes ning tehti põnev ja paljulubav investeering superkondensaatoreid tootvasse tulevikuettevõttesse Skeleton," kirjeldas ta tehtut. "Praeguses ennekõike poliitiliselt ebakindlas Euroopas mina uutele turgudele minekuga ootaks," manitses Kivimägi Harju Elektri juhte.

Seetõttu ootab Kivimägi Harju Elektrilt dividendina 50sendilist väljamakset aktsia kohta. "Eelmise aasta majandustulemuste pealt tahaksin näha 10 senti dividendi aktsia kohta ning PKCst saadavalt kasumilt 40 senti," rääkis ta arvudest. "Samas arvestades Harju Elektri konservatiivsust, arvan, et tegelik dividend saab olema 30–40 senti aktsia kohta."

HIND

Harju Elektri turuväärtus on aastaga tublisti kerkinud

aktsia hind eurodes

ALLIKAS: BLOOMBERG

Harju Elekter upub rahasse

Harju Elektri nõukogu otsustas oma eilsel koosolekul aktsepteerida Motherson Sumi Systemsi pakkumist PKC Group kõigi aktsiate ülevõtmiseks hinnaga 23,55 eurot aktsia. Harju Elektrile kuulub 1 094 641 PKC Groupi aktsiat. Harju Elektri kontole laekub 29. märtsiks 25,8 miljonit eurot.

> **Minu ootus on, et saadav kasum võiks minna väljamaksmisele erakorralise dividendina.**
> riigikogu majanduskomisjoni aseesimees ja investor Toomas Kivimägi

Motherson Sumi Systems ja PKC Group sõlmisid jaanuaris ühinemislepingu, mille alusel ühendatakse ettevõtete juhtmeköidiste äritegevus. Harju Elekter on PKC Groupi aktsionär alates ettevõtte loomisest 1994. aastal.

Harju Elektri aktsia reageeris Tallinna börsi avanedes PKC ülevõtu uudisele korraliku ralliga, kerkides esimesel kauplemistunnil 7,83 protsenti.

UC RENT
ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE
RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS
tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

Kaasaegsed lamekatused
• Lamekatuste ehitus
• Hüdroisolatsioonitööd
• Lamekatuste remont
OÜ Evari Ehitus
Riia 130, 51014 Tartu
Telefon: 738 0927
GSM: 506 0579
E-post: evari@evari.ee
www.evari.ee
EVARI KATUSETÖÖD
Lõuna-Eesti juhtiv lamekatuste ehitaja

Meie sisustame sinu kontori!
Pakume nii uut kui vähekasutatud kontorimööblit
ECOFURNI.COM KONTORIMÖÖBEL
Kinnarps ISKU efe Martela
• ANTIIK
• KAPID
• KAUPLUSE SISUSTUS
• KONTORITARBED
• LAUAD
• MÖÖBLI LISATARVIKUD
• NAGID
• PEHME MÖÖBEL
• SAHTLIBOKSID
• TAHVLID
• TOOLID
• TURVA-JA HOIUKAPID
• VAHESEINAD
• VAIBAD
HEAD HINNAD!
www.ecofurni.com

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE VAID OMA TEGEVUSELE!
REGISTRAATORID
0,5 € (sisaldab km)
0 €
KASUTATUD KONTORI- JA PROFIMÖÖBLI MÜÜK.
E–N 10–17, R 10–18
Tähetorni 21j, Tallinn | Tel 552 6608
www.Apuneks.ee

Sisuturundus on oma kauba, teenuse, firma tutvustamine huvitavate lugude jutustamise kaudu. ST teenib alati tellija turunduslikke eesmärke.

ST Sisuturundus

3KGroup – häirevaba wifi asjatundja

Tänavu 20. tegevusaastat tähistava wifieksperdi 3KGroup OÜ näol on tegemist ebatavalise telekommunikatsiooni- ja infotehnoloogiaettevõttega, mis on fookustunud vaid kvaliteetse traadita interneti valdkonnale. Oma näitajatega mahutakse isegi Äripäeva telekommunikatsioonettevõtete TOPi, mis on kitsalt spetsialiseeruva ettevõtte puhul üllatus.

„Enamik ettevõtteid tegeleb ellujäämiseks laia spektriga, kuid meie müüme, konsulteerime ja lahendame ainult wifi tehnoloogiaga seonduvat ning arendame Eestis häirevaba wifi võrku," tutvustab ettevõtte juht Toomas Kadarpik 3KGroupi tegevust, nentides, et ettevõtte ühe miljoni euro suurune aastakäive ei tule mitte soovist iga hinna eest võimalikult palju müüa, vaid tahtest teha oma tööd nii süviti ja olla ekspert, kes lisaks infotehnoloogiale mõistab ka füüsikat ning nendevahelisi seoseid.

Esimese mobiilse kontori püstitas 3KGroup Äripäevale, andes esmakordselt ühele ettevõttele võimaluse teha tööd sülearvutiga suvalises kohas kontoris. Kuigi tollal polnud veel traadita internet ehitatud arvutite sisse, vaid selleks kasutati spetsiaalseid võrgukaarte. Kunagi nii innovatiivne ja põnev lahendus on tänapäeval täiesti elementaarne.

„Ajaloos on toimunud palju huvitavat ning meil on olnud õnn kaasa lüüa seadusloomes ja uute tehnoloogiate arengus. Näiteks aastal 2001 üritasid telekommunikatsioonettevõtted enda kasu eesmärgil läbi suruda, et Eestis ainsa riigina maailmas keelustataks avaliku wifi teenuse pakkumine. Kui paljud riigiasutused eesotsas maavalitsuste ja piirivalvega oleksid sel juhul kannatanud? Laiem üldsus mõistis traadita interneti olulisust 2002. aastal, kui Rocca al Mare Suurhallis toimus Eurovisioni lauluvõistlus ning kogu ala oli nii kohalikele kui ka väliskülalistele kvaliteetse traadita internetiga kaetud," meenutab Kadarpik. „Täna ollakse veendunud wifi vajalikkuses, kuid väljakutse on ehitada kvaliteetseid lahendusi, mis kannataks suuri rahvahulkasid ja erinevaid segajaid."

▲ 3KGroupi ettevõtte juht Toomas Kadarpik. FOTO: KATI KADARPIK

Parim teenus tuleb parimate toodete abil

3KGroup OÜ eesmärk on juurutada ainult toimivat innovatiivset tehnikat, mis annab reaalset lisaväärtust. Näiteks on vabasagedusliku traadita interneti jaoks leiutatud häireid paremini taluvam Ruckus BeamFlexi nutiantenn, mis lubab samas wifi kiiruseid ja levikauguseid tõsta. Fenomenaalseid tulemusi on näha sadamates, suurtes logistikaettevõtetes, hotellides, Eesti suurtes kõrgkoolides ning sadades ettevõtetes. Tehnoloogiliselt on Ruckus Wirelessi maailmas kindlalt häiretaluvuses esimesel kohal, suutes oma uudse antennilahendusega viia wifi enneolematutesse kaugustesse ja ehitada kümnete tuhandete tugijaamadega toimivaid laivõrke.

Raadiosüsteemides on oluline asi antenn. Ruckus on leiutanud uue tehnika, kus antenn suudab ise muuta suunda vastavalt vajadusele. Tehisintellekt analüüsib kasutaja olukorda ja teeb otsuseid suunda muuta reaalajas selle järgi, kus teda segab võimalikult vähe teisi süsteeme ja levib kaugemale. Antennil on enamasti tuhandeid suunadiagramme. Just selline tehnoloogia on asendamatu näiteks sellisel väikesel ajal tuhandeid kasutajaid mahutaval sündmusel nagu Tallinna tehnikaülikooli robotivõistlus Robotex.

Mida tuleb teada wifi võrku ehitades?

Võrgu loomisel on tähtsaimad tegevused mõõtmised ja analüüsid, et hinnata, mida on täpselt vaja teha ning mida kasutajad eelkõige oma võrgult soovivad. Mis on reaalne ja mis unistus? Milline on lahendus infosüsteemide kasutaja, telekommunikatsioonettevõtte, andmeanalüütiku ja kliendi seisukohast? Wifi on keeruline lahendus ja suure süsteemi loomine on väga erinev probleem erinevalt kodudesse mõeldud ruuteri seadistamisest. Seejärel tuleb hakata süsteeme testima. Selleks on tarvis interdistsiplinaarseid teadmisi ja laia silmaringi, sest tunda tuleb süsteemianalüüsi, programmeerimist, kasutada erinevaid mõõteseadmeid, vahel hoida käes jootekolbi ning kasuks tuleb oskus mahukaid mõõtmisandmeid analüüsida.

Kuidas suudame seda kõike teha juba 20 aastat?

Kui oled teinud mõnda asja tuhat korda, võib tüdimus peale tulla! On asju, mis ei tüüta ja tunduvad loomulikud, aga kuidas sinna jõuda? 3KGroupi põhimõte on, et ükski juht ega töötaja ei tohi ikka stressis ega olla tööl surudes oma emotsioone pidevalt alla. See ei tulnud Toomas Kadarpiku sõnul kergelt. „Meile meeldib end arendada, pidevalt midagi juurde õppida ning seejuures osata võtta asju normaalselt. Näiteks meie tööpäev algab kell 9 ja lõppeb kell 16, et inimesed jõuaksid ka kodus perega aega veeta ja neid tänapäeva kiire elutempo juures ka laste jaoks aega oleks. Iga töö peaks olema selline, et inimesed ei teeks üksteisele haiget, et neid ja nende ettepanekuid ning otsuseid aktsepteeritaks ja et nende isiklik elu seejuures ei kannataks."

> **Ruckus on leiutanud uue tehnika, kus antenn suudab ise muuta suunda vastavalt vajadusele. Tehisintellekt analüüsib kasutaja olukorda ja teeb otsuseid suunda muuta reaalajas selle järgi, kus teda segab võimalikult vähe teisi süsteeme ja wifi levib kaugemale.**

Miks on wifi võrgus häired ja kust need tulevad ?

Wifi on loavabal sagedusel toimiv juhtmevaba sidetehnoloogia ja õnnetuseks tohib nendel sagedustel töötada ka terve rida muid seadmeid, mis üksteise tööd häirivad: Bluetooth, radarid, telefonides toimivad wifi tugijaamad, naabrite tugijaamad, liikumisandurid. Kasutaja näeb häiret tavaliselt kiiruse langusena ja siin ei aita kahjuks enamasti enam IT-mehe nutikus parameetreid muuta, vaid vaja on midagi enamat.

Ruckus Wireless BeamFlex+ nutiantenni tehnoloogia

BeamFlex+ on lihtsalt öeldes suundantenn, mis muudab oma suunda vastavalt kliendi asukohale ja asendile reaalajas. Tavatehnoloogiaga võrreldes on sellise antenni võimekus 10 korda parem (10–15 dB) ehk sama vahe, kui reflektoriga taskulambi või pirni abil pimedas liikuda. Signaali suunamise reaalne tõhusus tulebki välja just paljude tugijaamadega võrgus, kus on vaja laiadel kanalitel suuri kiirusi kasutada. Nutiantenn parandab enamikku wifi omadusi: levi kaugus, kiirus, MIMO toimivus, suure võrgu maksimaalne läbilaskevõime, häirekindlus, liikuvate klientide sidekvaliteet, elektritarbe vähenemine, levi takistuste taha ja läbi seinte. Kõige olulisem BeamFlexi omadus on, et paketi saatmisel ei pea seda kiirgama kõikidesse suundadesse, mis ei pane wifi tugijaama teiste kasutajate järgi ootama ega põhjusta naabertugijaamadele häireid. Vaid see tehnoloogia suudab tagada parema levi ka läbi seinte ja lagede ning erinevate takistuste taha!

Mis saab tulevikus?

Wifi on vallutanud kõik elualad, aga kõik ei ole veel üldse valmis. Juba üsna varsti saame näha uute kõrgemate sageduste kasutusele võttu, aga ka madaletel sagedustel toimivat IoT (Internet of Things) wifi standardi võidukäiku. Wifi kiirus saab lähiaastatel olema reaalselt kiirem kui praegune 1 Gb/s tavavõrk CAT5/6 kaabelduse peal ja tõenäoliselt ongi 10 Gb/s wifi tulekuga elementaarne kontoris igasugune kaablitega jahmerdamine unustada.

Wifi jõuab 802.11ah IoT standardi kaudu meie triikraudadesse, elektripliitidesse ja tolmuimejatesse, rääkimata veekraanist ja kõigest kaasaskantavast. Kindlasti muutub palju kinnisvaras, tööstuses ja logistikas, samuti igapäevases ühistranspordis. Infotehnoloogia teeb praegu oma järjekordset hüpet õppimisalgortimide alal, mis võimaldab süsteemidel näha, kuulda, lugeda ja sellest ka aru saada ning kohaneda. Ohus on küll paljud töökohad, aga kui seljakott ütleb hommikul, et rahakott jäi kööki lauale, ja telefoni tuleb teade, et sisseunustatud elektripliit lülitas end ise välja, ütleb enamik inimesi neile uuendustele „jah".

Oleme täiega muutusteks valmis!

Wifi kasutus kasvab lähema viie aastaga kümnekordseks. Kui teil on wifi probleem, suudame selle kindlasti tuvastada, nii oma teadmiste kui ka tarkade testseadmete tõttu, mis suudavad kirja panna kogu nädala jooksul võrgus toimuva ja seda mitmesaja mõõdiku abil analüüsida. Meie eripära on kindlasti kogemus ja mitmedimensionaalne teadmine. „Olin 1990. aastal Eesti interneti esimeste sekundite juures, mäletan, kuidas sai ruuterisse sisestatud esimene IP-aadress algusega 193.40 ning mäletan kõnet Eesti Telefonist, kui küsiti, mis asi on internet," meenutab Kadarpik, kes pidi tollal sageli teemat selgitama ka teadlastele ja poliitikutele. Wifi arenduses ongi vaja lisaks infotehnoloogiale ka füüsika, raadiotehnika ja laborioskuste tundmist. IT-inimesed üritavad enamasti probleeme lahendada kui deterministlikke diskreetseid ülesandeid, kuid alustada tuleks füüsika ja raadiotehnika süvatundmisest.

Täname meie partnereid ja tuhandeid kasutajaid!

Täismahus artiklit saab lugeda veebilehel www.3kgroup.ee/juubel

TULEMUSED

ESTMA kulgeb stabiilselt

kasum mln eurodes

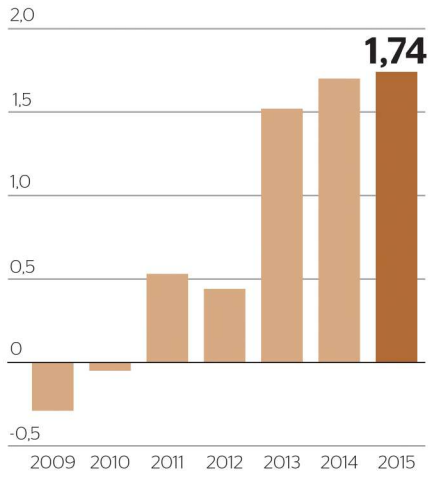

ALLIKAS: INFOPANK.EE

ESTMA omaniku Danil Ignatenko sõnul on töötaja palkamisel oluline, et ta oleks tark, erialased teadmised saab juurde õppida.
FOTO: JAANUS LENSMENT / POSTIMEES / SCANPIX

INTERVJUU

Transiidifirma, mis jäi ellu

Kui üks firma on teeninud transiidiga hästi, võib ta jääda turule isegi siis, kui transiit sulab silmanähtavalt, leiab ekspedeerija ESTMA omanik Danil Ignatenko.

JAROSLAV TAVGEN
jaroslav.tavgen@aripaev.ee

Деловые ведомости

ESTMA on juba üle 20 aasta tegelenud ekspedeerimise, agenteerimise ja lennuveostega. 1990. ja 2000. aastatel riisus ESTMA transiidiäris koore, aga kui asi 2007. aastal hapuks läks, tuli äritegevus ümber korraldada.

Küsimustele vastab firma omanik Danil Ignatenko.

Milline oli teie jaoks 2016. aasta? Stabiilne. Nagu kõik viimased kolm aastat.

Selle aja jooksul on teil olnud igal aastal enam-vähem ühesugune kasum – poolteist miljonit eurot. Kasum on niisugune asi, mida annab mõistlikkuse piires varieerida: amortisatsioon, tulevaste perioodide tulud ja kulud, rahavoogude jaotamine kontserni grupi sees jne. Kuid tervikuna on viimased kolm aastat olnud tõepoolest ühesugused.

Miks? Turg on olnud stabiilne.

Stabiilne? Maailm liigub ju praegu ühest vapustusest teise. Maailmas ei toimu tegelikult midagi. Need, millest ajalehed kirjutavad, on tihti lihtsalt emotsioonid. Inimesena, kellel on nii rahandus- kui ka majandusharidus, ütlen täie vastutustundega, et kolme viimase aasta jooksul ei ole toimunud midagi olulist. Tavaline ennustatav kergekujuline stagnatsioon.

Hästi, aga võtame konkreetse näite. Te töötate palju Venemaaga... Jah, 60% käibest tuleb sealt.

... ja 2014. aastal odavnes rubla kaks korda. Kas seda saab nimetada stabiilsuseks? Jah, siis jäi mõni asi seisma. Kuid me ei tegele enam transiidiga selle klassikalisel kujul ja ma arvan, et meie konkurendid samuti. Transiit Eestis on surnud. 2006. aastal oli raudteevedude maht Eestis umbes 44 miljonit eurot. 2007 juba 32 miljonit, praegu 12 miljonit. Näete ise, milline dünaamika.

Sellepärast ei tegele me enam ammu klassikalise transiidiga. Seda, et veosed kulgeksid katkematu voona, ei ole enam kusagil ega kellelgi. Kui üks firma on teeninud transiidiga hästi, võib ta jääda turule isegi siis, kui transiit sulab silmanähtavalt.

> **Seda, et veosed kulgeksid katkematu voona, ei ole enam kusagil ega kellelgi.**
> ESTMA omanik Danil Ignatenko

Millega te siis tegelete, kui te transiidiga ei tegele? Näiteks lennuveostega. Selle majandusharu spetsiifika on selline, et see võib olla seotud Euroopa või Venemaaga, puudutamata seejuures Eestit. Meie riiki kasutatakse lao või ümberlaadimispunktina, mida ei tohi ajada segi transiidiga. Peale selle tegeleme laevade agenteerimisega, mis on meie jaoks eriti aktuaalne Piiteris.

Kas osutate teenuseid ka Euroopa firmadele? Jah. Saksamaal, Rootsis, Inglismaal. Tegelikult õige vähesel määral. Tellimus võib tulla ükskõik kust. Inglismaalt Türki, Itaaliast Saksamaale...

Kas need tellimused puudutavad peamiselt rahvusvahelisi või siseriiklikke vedusid? Euroopas me siseriiklikke vedusid ei tee. Raske on konkureerida suurte liiniettevõtete ja tohutu hulga pisifirmadega, kes müüvad oma teenuseid kolme kopika eest. 2006.–2007. aasta buumi ajal ilmus turule suur hulk väiketegijaid, kes alandasid hiljem, kriisi ajal, järsult hindu. Selleks, et võistelda suurte liiniorganisatsioonidega ja turule tulla, peab olema palju töötajaid, vajalikud seadmed ja töötama suurte mahtudega. Üksnes selliselt on võimalik jääda kasumisse, töötades nii madala marginaaliga. See ei ole meie jaoks.

Me ei tee seda eriti ka Eestis, sest meie riigis on veod väga odavad ja kasum väike. Tõsi, samas on need ka stabiilsed.

Kas suurte firmadega on karm konkurents? Seda ei ole üldse. Suured firmad ei konkureeri omavahel nii nähtavalt. Loobuda kasumist? Mille nimel? Kõik me saame sellest suurepäraselt aru. Igal on oma nišš.

Kuidas teie firma sissetulek jaguneb? Ekspedeerimise, agenteerimise ja lennuveoste vahel enam-vähem võrdselt. Oli aeg, kui lennuveosed tõid meile kõige rohkem sisse, sest neil on hoopis teine spetsiifika.

Milline? Nagu ma juba ütlesin: see ärisuund ei ole otseselt seotud Eestiga ja sellepärast – kui transiit ja mõned muud asjad ära langesid – aitasid lennuveosed meid hädast välja. Siis aga loksus kõik paika. Kuid enne seda toimusid äris suured kataklüsmid. Transiit ja pikaajalistele lepingutele tuginevad kindlad tellimusvood vähenesid oluliselt. Ja teatav kriis valitses ka kollektiivis.

Milles seisnesid esimeelsused kollektiivi-ga? Inimesed irdusid tegelikkusest. Neile tundus, et nad annavad suurema panuse, kui nad andsid tegelikult, pluss teatavad majanduslikud võimalused, mis ajasid neil pea segi.

Kas nad ei olnud palgaga rahul? Jah. Peale selle tekkis neil tunne, et kogu firma edukuse taga seisavad nemad. Teisisõnu: inimesed tahtsid saada poolt kasumist, kuid ei soovinud kanda poolt riski.

Milline on teie firma suurim kuluartikkel? Töötasu.

Kas spetsialiste jätkub? Neid on alati vähe. Loomupäraselt tarku inimesi leidub harva. Minu jaoks pole oluline, kas ta on meie valdkonnast või mitte – tark inimene suudab alati õppida. Me ei ehita ju rakette. Selleks, et logistikaga tegelda, piisab aastasest väljaõppest.

Millest nendel inimestel, kes teile ei sobi, vajaka jääb? Haardest, visadusest, kannatlikkusest, mõistmisest, mida on vaja teha, oma võimete tundmisest ja sellest, mida need võimaldavad korda saata, oskusest teisi kaasata, poolehoidu võita. Kuid kõige tähtsam on mõistus. Mõistus tähendab seda, et sa oskad aju pingutada ja asjadele keskenduda. Ja kõiki protsesse mõista. Mitte lihtsalt teadmist, et 2 × 2 = 4, vaid arusaamist, miks, ja võimet seda tõestada. Seda nimetataksegi mõistuseks.

Aga tõestage siis, miks 2 × 2 = 4. (Naerab.) Nüüd te ajasite mind tupikusse. Ei ütle. Mõnikord on parem ausalt tunnistada, et sa ei oska sellele küsimusele vastata. See ongi oskus hinnata oma võimeid – ka see on hea omadus. Ka mina ei orienteeru igas valdkonnas, mis meie firmat puudutab.

Eelistate delegeerida, mitte kontrollida? Jah.

Mitmes riigis teil on kontorid? Terves Baltikumis, Venemaal, Kasahstanis, väike kontor Inglismaal.

Miks just Inglismaal? Inglismaa on traditsiooniline lennuvedude turg. Seal on suur sõlmpunkt. Kuna London on maailma rahanduskeskus, asub just seal firma, mille kaudu toimub lennukite liisimine, varuosade hankimine. Sellepärast on Inglise sildi all lihtsam teenuseid pakkuda ja igapäevaseid operatsioone teha.

Muide, kuidas Brexit teid mõjutab? Tollitoimingud on muutunud keerulisemaks. Rohkem pabereid, rohkem piiranguid. Kuid me ei juurdle selle üle eriti, sest lahendame probleeme siis, kui need tekivad.

Kas tööprotsessis on oluline, kui kaasaegsed on seadmed ja IT-varustus? See on oluline, kuid mitte sel määral, nagu seda praegu "müüakse". Arvete automaatne väljastamine, automatiseerimine, protsesside hõlbustamine, vähem nupulevajutamist – kõik see on tähtis ja aitab töös. Kuid pole oluline, kui kaasaegset tarkvara sa kasutad, see võib samahästi olla ka vananenud.

SAP teeb häid *custom*-süsteeme, kuid neile juurdepääs maksab pool miljonit eurot. Meie hinnangul on sellised kulutused põhjendamatud ja me töötasime välja oma süsteemi.

Ja see tuli odavam? Ei tea. Võimalik, et me jääme mõnes osas SAPist maha, kui süsteem töötab ja täidab oma ülesandeid. Peale selle on meil oma olukorra üle tõhusam kontroll.

AVA EXPRESS
KOLIMISTEENUSED
Tel 613 9737, 503 6450 | ava@ava.ee | www.ava.ee

VAIDLUS

Aktsiisivaidlus läheb edasi riigikohtusse

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Riigikogu ei toetanud õiguskantsler Ülle Madise seisukohta, et alkoholiaktsiisi kiire tõus sel ja järgmisel aastal on põhiseadusega vastuolus, Madise pöördub nüüd riigikohtusse.

"See on riigikogu õigus. Õiguskantsleril omakorda on kohustus sellisel juhul pöörduda riigikohtusse. Rõhutan, et see on asjade normaalne ja põhiseaduspärane käik. Meil tuleb saavutada selgus ja soovitatavalt enne 1. juulit," rääkis õiguskantsler riigikogu ees.

Õiguskantsleri ettepanekule oli vastu 49 saadikut, poolt andis hääle 39 riigikogu liiget.

"Minu hinnangul ei ole kõnealuse regulatsiooni puhul tegemist õiguspärase ootuse rikkumisega. Esiteks on tegemist põhjendatud aktsiisitõusuga, mida on käsitletud väga mitmes analüüsis, mida õiguskantsler ju otseselt ka ei vaidlusta. Teiseks on selle muudatuse puhul antud piisav etteteatamise tähtaeg, üle poole aasta," ütles riigikogu põhiseaduskomisjonipoolne ettekandja Ken-Marti Vaher.

Et aktsiisitõus ei oleks liiga järsk, otsustati Vaheri sõnul määra tõsta kahes etapis, lauge tõusu eesmärk oli IRLi poliitiku sõnul tasandada aktsiisitõusu mõjusid.

"Kas tegu oli tähtajalise lubadusega, mis riigikohtu senise praktika järgi on raskemini muudetav? Meie hinnangul jah, nii see oli," rääkis õiguskantsler Ülle Madise eile riigikogu ees esinedes alkoholiaktsiisi kohta.
FOTO: JAANUS LENSMENT / POSTIMEES / SCANPIX

Erakorralisi asjaolusid pole

Riigikogu ees märkis Madise, et ka 2014. aastal vastu võetud alkoholipoliitika alusdokument ehk roheline raamat soovitab järgmise nelja aasta jooksul aktsiisi tõsta keskmiselt 5 protsenti aastas. "See tähendab, et lahja alkoholi aktsiisimäära kuni 88protsendiline tõus oli ettevõtjate jaoks täiesti ettenähtamatu," märkis õiguskantsler.

Reformierakonna juhitud võimuliidu ajal 2015. aasta juunis tõstis parlament aktsiisimäärasid järgmisteks aastateks, andes ette konkreetse maksuredeli, märkis Madise ettepanekus ja lisas, et tähtaegadega seotud lubadus on märksa kindlam kui tähtajatu lubadus.

Riigikogu kasutas Madise hinnangul reguleerimistehnikat, mis andis aastateks 2017 ja 2018 ettevõtjatele tähtajalise lubaduse aktsiisimäärasid mitte tõsta. "Riik võib tähtajalisest lubadusest taganeda üksnes erandlikel asjaoludel, muu hulgas näiteks ränga majanduskriisi korral. Alkoholiaktsiisi täiendaval tõstmisel sellist erakorralist olukorda polnud," teatas õiguskantsler.

Märts on Hea Teeninduse Kuu!
MÄRKA JA KIIDA TEENINDAJAT!
www.heateenindus.ee
Peatoetaja: Swedbank

PANGANDUS

Põhjala pankuritel väiksem palk

Põhjamaade pangad on tuntud heade tulemuste poolest, aga sealsete pankurite palgad tippu ei küündi, kirjutas uudiste-agentuur Bloomberg.

Põhjamaade kuue suurema panga juhid teenisid keskmiselt poole võrra vähem kui kolleegid mujalt Euroopast, kuigi nende tulemused olid Euroopa lõikes hulga paremad.

Näiteks Nordea panga juht Casper von Koskull sai mullu ligi 2,5 miljonit eurot ja teenis investoritele 16protsendist tootlust. Danske panga juht Thomas Borgen sai 2,6 miljonit dollarit. Need summad on poole väiksemad kui palk, mida makstakse Lloydsi kolleegidele. Euroopas jäävad Põhjala pankurite palgad alumisse kolmandikku.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Elisa ja Starman said ühinemisloa

Elisa ja Starman said eile konkurentsiametilt ühinemisloa.
Elisa Eesti tegevjuht Sami Seppänen ütles, et Starmani ja Elisa ühinemine on väga loomulik samm. "Piirid hägunevad järjest rohkem, nutitelefonis on üha olulisemaks muutunud videote vaatamise kogemus ning televisioon omakorda on kolimas nutiseadmetesse," ütles Seppänen. "See on ka põhjus, miks Elisa ostis Starmani, tulevikus on nutiseadmed ja videote vaatamine mis iganes vormis väga tihedalt omavahel seotud."
Elisa allkirjastas ostutehingu Starmani omanike, Polaris Investi ja Com Holdinguga eelmise aasta lõpus. Tehingu hind oli 151 miljonit eurot.

Simson: Eesti teemaksu jaoks erandit ei saanud

Majandusminister Kadri Simson ütles eile valitsuse pressikonverentsil, et raskeveokite teekasutustasu tuleb masinatele üle 3,5 tonni.
"Aasta tagasi valitsus arvas, et võiks küsida erandit Euroopa Komisjonilt, et saaks kehtestada see tasu rohkem kui 12 tonnistele veokitele. Vastus oli, et Eesti erandit ei saa ja mõistlik oleks rakendada ajapõhine teekasutustasu nagu Lätis ja Leedus," ütles ta.
Ministeeriumi teedetalituse juhataja Lauri Künnapuu on varem öelnud, et 3,5–12tonnise veoauto omanik hakkab aastas maksma keskmiselt 500 eurot teekasutustasu.

Võta raamatupidajale appi
Raamatupidamise Praktik
ja avasta uusi tuluvõimalusi
ning kokkuhoiukohti!

Tellimine: www.raamatupidaja.ee/rppraktik • 667 0099

Äripäev
ÕIGUSUUDISED

Märtsikuu autor:
Hannes Küün
advokaadibüroo TARK
partner, vandeadvokaat

Äripäeva käsiraamat
www.kasiraamat.ee

"2018. aastast on kindlustusandjatel kohustus kaitsta jaeinvestorit.

"Muudatused kalapüügiseaduses ja keskkonnatasude seaduses.

"Abikaasade ühisomandisse kuuluvat kinnisasja saab kohtumenetluses koormata keelumärkidega ka siis, kui võlgnik on vaid üks abikaasadest.

TARK
www.tark.legal

Õigusuudiseid koostab advokaadibüroo TARK
25 aastat kvaliteetset advokaaditeenust Eestis!
Projekti juhib Aare Tark, advokaadibüroo TARK vandeadvokaat, juhtivpartner

toimetaja Hele-Maria Taimla
tel 667 0218
helemaria@aripaev.ee

▲ **Dokumentaalfilmid maailma eri paikadest annavad vaatajale võimaluse treenida empaatiat ja kasvatada tänutunnet oma eluolu suhtes.** FOTOD: KORRALDAJA

FILMIFESTIVAL

Erinäolised dokumentaalfilmid

Tänavune dokumentaalfilmifestival Maailmafilm näitab ERMis 60 filmi.

MARI HIIEMÄE
kaasautor

Eesti Rahva Muuseum on festivaliga algusest peale koostööd teinud ning seni on filmide näitamise kohad olnud nii ERMi vana näitusemaja, Athena keskus kui viimastel aastatel ka Tartu Elektriteater. Nüüd on Maailmafilmi festival jõudnud aga päris oma koju, kus festivali ajal näeb filme paralleelselt kahes saalis.

"Lisaks kolimisele ongi see üks suuremaid muudatusi, et filme näidatakse kahes saalis ühel ajal," rääkis Maailmafilmi programmitoimkonna liige Karin Leivategija. Lisaks leiab festivalikülastaja uues majas ka Elektriteatris väga populaarseks osutunud "lösukino" saali, kus saab end mugavalt patjade peale filme nautima sättida ning kus kantakse üle samal ajal Hurda saalis linastuvad filmid.

Veelgi rohkem vaatamist

Festivali programmis on tänavu 60 filmi, mida on eelmise aastaga võrreldes kümmekonna filmi jagu rohkem. "Sellele kõigele lisaks oleme koostanud põneva valiku erinäolistest filmidest, mida saab vaadata ERMi püsinäituse "Kohtumised" filmisaalis. Filmivalik koosneb suuremas osas lühidokumentaalidest ja annab muuseumikülastajale aimu Maailmafilmi festivali filmivaliku mitmekülgsusest," rääkis Leivategija.

Nagu alati, on filmide teemavalik laiahaardeline nii sisu, vormi kui ka regiooni mõttes. Valikus on nii väga tugevaid visuaalantropoloogilisi dokumentaalfilme kui ka teisi dokumentaalfilmižanre. Programmist leiab nii auhinnatud ja rahvusvaheliselt tuntud filme ja autoreid kui ka uute talentide esimesi teoseid.

"Üks oluline ja äärmiselt päevakohane teema on globaalne ränne ja selle erinevad vormid, põhjused ja nüansid. Filmid toovad esile, mida kogevad oma kodust lahkuma sunnitud inimesed teekonnal turvalisemasse paika, kohanemisel uue elu- ja kultuurikeskkonnaga ning ka koju tagasi pöördumisel. Teises alaprogrammis on vaatluse all naiste rollid ning erinevad võitlused, mida neil tuleb visalt pidada oma keha, seksuaalsuse, tuleviku ja isegi elu eest," rääkis Leivategija.

Pingutades suhete nimel

Keeruliste väljakutsetega tegeleb ka Maailmafilmi teemaprogramm "Keha ja vaim", mille peategelased seisavad silmitsi raskete kehaliste või vaimsete probleemidega, pingutades normaalse elu, enesetunde ja heade suhete nimel. Intrigeerivaid teemajaotusi on programmis üpris palju: loomad ja inimesed, kaasaegsed siirderiitused, kaunid kunstid, soome-ugri lood ja nii mõndagi veel.

Kindlasti leiab kavast enda jaoks midagi olulist isegi vaataja, kes dokumentaalfilmižanriga tavapäraselt sina peal ei ole. Filmid on originaalkeeles, ingliskeelsete subtiitritega. Piletiga seanssidel on ka eestikeelsed subtiitrid.

▲ **"Colors of the Alphabet"**

▲ **"Life to Come"**

▲ **"Journey to Aleppo"**

FOOKUSES

Visuaalse kultuuri festival Maailmafilm

20.–25.03 Eesti Rahva Muuseumis, Muuseumi tee 2, Tartu
Seansipilet 3/2 eurot, festivalipass 30/20 eurot.
Teisipäevast reedeni enne kella 16.30 linastuvad seansid tasuta,
www.worldfilm.ee

PANE TÄHELE

Kevadised filmifestivalid Eestis

4. Iberofesti filmiprogramm
16.–21. märtsil näidatakse kinos Artis Hispaania suursaatkonna korraldatud ibero-ameerika kultuuri festivali raames Iberofestivali filmiprogrammi, mis tutvustab hispaania- ja portugalikeelsete rahvaste mõtteviisi, ajalugu ning sotsiaalset keskkonda ning pakub publikule võimalust osa saada nende kultuuride eksootilisest temperamendist.
www.kino.ee

Eesti muusikavideote festival
18. märtsil toimub Valga raudteejaamas esimene Eesti muusikavideote festival, kus selgub žürii ja rahva hääletusel Eesti parim muusikavideo.
www.muvi.ee

11. Jaapani animatsiooni ja elustiili filmifestival JAFF
14.–23. aprillil toob iga-aastane festival Tallinna, Tartu, Pärnu ja Narva kinodesse värskeid animatsiooni-, mängu- ja dokumentaalfilme Jaapanist.
www.animefest.eu

Haapsalu õudus- ja fantaasiafilmide festival HÕFF
28.–30. aprillini Haapsalus toimuv HÕFF toob vaatajateni viimaste aastate paremaid, julgemaid ja originaalsemaid põnevus-, fantaasia- ja õudusfilme. Kavas on friigi- ja ekstreemfilmide sektsioon.
www.2017.hoff.ee

◀ **Theatrumi laval näeb peaosas Jan Uuspõldu.**
FOTO: THEATRUM

TEATER

Lugu sõnade võimust ja jõust

ANETT RANNAMETS
kaasautor

Lavastaja Andri Luup võttis filmi ja seadis selle teatrilavale.

Ingmar Bergmani film "Talvevalgus" on lugu sõnade tähendusest ja kaalust. Öeldud lausete võimalikest tagajärgedest. Usust sõnade jõusse ja kahtlustest, mis sellega kaasnevad. Bergman oli Rootsi filmi- ja teatrilavastaja, kes elas väga edukad 89 eluaastat. Tema käe alt on kinolinale jõudnud ligi poolsada ja teatrilavale pea kakssada lavastust. Kaheteistkümnel korral on tema töid nomineeritud Oscarile ja nendest kolmel korral pälvis ta parima võõrkeelse filmi tiitli.

Pidev otsimine

Bergmani filmides on inimese meel segaduses, pidevalt otsiv ja küsiv. "Talvevalgus" kuulub nende hulka – see on lugu 1960. aastate filmitriloogiast, mis tegeleb inimlike kahtluste ja ootustega. Film sai valmis 1963. aastal ja on Bergmani filmograafiast üks isiklikumaid lugusid. Bergman on "Talvevalguse" kokku võtnud sõnadega: "Rootsi mees Rootsi reaalsuses keset Rootsi kliima lohutut olekut".

Raske on aidata, kui ise abi vajad

Väga raske on näha teist inimest, kui sa ise oled kriisis – ja väga raske on aidata, kui sa ise abi vajad. Väga raske on kellessegi usku süstida, kui sa ise parajasti midagi ei usu ja peale iseenda probleemide ja sisemiste kajade midagi ei näe ega kuule.

Loo tegevus toimub igasuguse hiilguse minetanud külakoguduses. Pastor Toomas vaevleb ummikseisus, aga ümbritsevad inimesed vajavad teda. Nende seas on ka kooliõpetaja Marta, kes teda tuliselt armastab. Pastor ei ole aga oma tunnetes kindel. Ta ei tea, kas tal on midagi enam üldse inimestele anda. Ja just sel hetkel vajab tema abi üks perekond.

Suure südamlikkuse ja kaastundega jälgib Ingmar Bergman "Talvevalguses" väikese põhjamaise kogukonna talvist elu, puudutades samal ajal väga sügavaid küsimusi inimeste eluteel. Sellesse nappi loosse on ta meisterlikult põiminud palju eluliselt äratuntavaid hetki, justkui kajastades meie ootusi elule ja teistele inimestele.

Näitleja Maria Peterson ütleb, et tema jaoks räägib see lugu paljudest teemadest. "Aga peamine vist on igal tasandil vastuse ootamine," ütles Peterson. Kuna Bergman ise pidas "Talvevalgust" oma lemmikfilmiks, usub Maria, et just sellepärast võikski seda lavastust vaatama minna: "Teatris on koos teistega hää mõtiskleda, miks see nii võis olla."

DRAAMA

Theatrumi "Talvevalgus"

Etendused märtsis ja aprillis Tallinna Transpordikoolis (Tehnika 18).
Autor: Ingmar Bergman
Lavastaja: Andri Luup.
Osades: Jan Uuspõld, Maria Peterson, Anneli Tuulik, Helvin Kaljula jt.
Piletid 15–30 eurot.
www.theatrum.ee

TOIMETAJA VEERG

Luulehõnguline kevad

Kuigi kevadväsimus niidab nii mõnegi jalust, tuleb tõdeda, et uue elu ja värskuse puhkemine looduses mõjub omajagu inspireerivalt .

Olen kaua mõelnud, et toimetaja veeru võiks ometi kord luulevormis kirjutada ja millal oleks selleks parem aeg kui keset tärkavat kevadet. Siit see avantüür siis tuleb:

Mõtted peas,
need kõnnivad ringi.
Lärmi teeks palju,
kui kannaks nad kingi.
Rahutus seees ja vaikus on ümber –
mõtted poogivad järgmiste külge.

Väsitav on, kuid päikene paitab,
looduse valgus lootustki kastab.
Rõõm siis kasvab, kuid pahameel jääb,
metsa all prügi jälle ma näen.

Eks nii ka minus ühtviisi, tean,
hea ja halb tõstmas on pead.
Varjata tahaks, kuid mida ja kuhu?
Suu ees valvur on parimal juhul.

Ja nagu majas, ka südames peab
koristustalgud kord tegema, tean.
Pesema aknad, et valgus saaks sisse,
värsket õhku nurgatagustesse.

Tarkus on, ent kohale ei jõua,
mõtted on risti tee peal ees.
Endalt ei suuda puhkust ka nõuda,
kevad nii mattub töökuhja sees.
Käib võidusõit edasi mõtete seas –
huugab, vaid huugab mu väsinud pea.

HELE-MARIA TAIMLA
helemaria@aripaev.ee

Varjata tahaks, kuid mida ja kuhu? Suu ees valvur on parimal juhul.

18.03

kell 19 esietendub Tallinna Linnateatris Shakespeare'i "Macbeth". Vastukaaluks näidendi pompoossusele on lavastaja Antti Mikkola toonud tegevuse kohalikku spordisaali. Osades Hele Kõrve jt. www.linnateater.ee

EESTI **MESSID** esitleb
OSALUSLEPINGUTE SÕLMIMINE ON ALANUD!
WWW.TOIDUMESS.EE
Tallinna Lauluväljak, 5.-6. mai 2017.
Sissepääs tasuta.
70 000m2 messipinda - 500 eksponenti - 100 000 külastajat
SÖÖMA!
EESTI TOIDUMESS

toimetaja Hele-Maria Taimla
tel 667 0218
helemaria@aripaev.ee

▲ Parim meessaatejuht Joonas Hellerma.
FOTO: RENE SUURKAEV (ERR)

MART RAUN MEENUTAB

Õnnestunud algus uuele traditsioonile

12. märtsil toimus lõpuks ajaloo esimene Eesti filmi- ja teleauhindade gala.

Otseülekandega kaasaskäivatest televiperustest hoolimata oli tegu eduka ja kiiduväärt üritusega, mis mõjus sündmuspaigal viibides veel elegantsema ja väljapeetumana kui telesse jõudnud versioon.

Kuigi sündmuse formaat oli laenatud Oscarite ja Briti Akadeemia filmiauhindade jagamiselt, tundus õhtu Katariina Tamme juhtimisel orgaanilisem ja tempokam kui näiteks mullune PÖFFi gala. Iga nali, škets ning repliik ei tabanud võib-olla kümnesse, kuid üldjoontes oli toimunu vaimukas ning pidulik. Esimese korraga taheti ehk liigselt Oscari-galat matkida. Järgmistel üritustel leitakse ehk Eestile sobivam vorm ja identiteet.

Tore on tõdeda, et erinevalt paljudest Kultuurkapitali või PÖFFi auhindadest, kus Eesti (filmi)tegijad on ütlemistes tihti napisõnalised, peeti seekord ka pikemaid südamest tulevaid kõnesid. Teleinimesed ja näitlejad, kes on harjunud publiku ees olema, esinesid paremini kui need, kes jäävad tavaliselt kaamera taha. Meeldejäävamad kõned pidasid parima telerežissööri auhinna pälvinud Ove Musting ja parim meessaatejuht Joonas Hellerma. Viimase kõnes jäi kõlama Jüri Sillarti nimi, mida mainiti veel mitmel korral. Sillart oli operaator, postmodernist ja koolipapa, kelle mõju noorele filmi- ja telepõlvkonnale on väga suur.

Suuri üllatusi auhinnasaajate seas polnud. Pigem tekkis küsimus nende saadete ja filmide kohta, mis nominentide hulka ei jõudnud (näiteks "Õnn tuleb magades", "Luuraja ja luuletaja", mis oleks kindlasti pakkunud konkurentsi parima näitleja nominatsioonis) ning kategooriate kohta, mis jäid seekord välja andmata (sealhulgas parim helilooja, mida Sven Grünberg ka oma sõnavõtus mainis).

Demokraatlikul moel said kõik suuremad telekanalid ning nomineeritud täispikad mängufilmid vähemalt ühe auhinna. Kui telemaastikul domineeris "Pealtnägija" ja "ENSV", mis võitsid auhinnad kõikides esitatud kategooriates, siis filmipoolelt tegi puhta töö Triin Ruumeti "Päevad, mis ajasid segadusse", mis võitis kaheksast auhinnast kuus: parim film, režissöör, meesnäitleja, operaator, helirežissöör ning montaaž.

Lõpuks võitsid sellest sündmusest kõik tele- ja filmivaldkonna esindajad. Tunnustus on oluline nii uutele kui vanadele tegijatele ning avab loodetavasti uksi ka uutele projektidele. Esimesena EFTA auhinna pälvinud Helene Vannari (parim telenaisnäitleja, "ENSV") ütles kaunilt: "Ma olen üllatunud. Ma olen tänulik kõigile, kes selle otsuse tegid. Kuigi arvan, et sama õiglane oleks olnud, kui oleks valitud ka keegi teine." Eks see kehtib pea iga auhinna kohta.

▲ Ükski tegelastest pole headest näitlejatest hoolimata meeldejääv. FOTOD: TOOTJA

KINO

Piltilus, ent tühi spektaakel

Hiiglaslike koletiste filmid on suurel ekraanil tagasi, kuid traditsioone eirates on kadunud ka King Kongi võlu.

▲ Uus King Kong meenutab oma välimuselt 1933. aasta originaali.

MART RAUN
filmitegija ja -blogija

Sammudes "Godzilla" (2014) jälgedes, tutvustab "Kong: Pealuu saar" uut King Kongi, valmistamaks vaatajaid titaanide heitluseks 2020. aastal, mil peaks linastuma"Godzilla *vs.* King Kong".

"Kong: Pealuu saar" tegevus toimub 1973. aastal, mil Ameerika on just lahkumas Vietnami sõjast. Teadlaste meeskond reisib koos sõjaväega Vaikse ookeani kaardistamata saarele, kuhu pole varem astunud ilmselt ükski inimene. Enesele teadmata tungivad nad müütilise King Kongi kodupaika. Kong ei ole aga ainus ohtlik hiiglane sel salapärasel saarel, mis on arvatust veelgi uskumatum.

Sõjajärgne apokalüpsis

Nagu äsja linastunud Martin Scorsese "Vaikus", on ka "Kong" inspireeritud Joseph Conradi romaanist "Pimeduse süda" ning selle põhjal vändatud filmist "Tänapäeva apokalüpsis" (1979).

Tegu on samuti džunglis aset leidva sõjafilmiga, kus tegelased sõidavad mööda jõge, et kohtuda vaenuliku müstilise jõuga. Teost jälgides tekivad tahtmatult paralleelid Joseph Conradi raamatuga. Filmi peategelasteks on Conrad (Tom Hiddleston) ja Marlow (John C. Reilly) ning Marlow' nime kannab ka kuulsa romaani peategelane.

Inspiratsioon nimetatud teosest on tuntav ning loo motiivid huvitavad. Kahjuks kiirustatakse põnevatest ideedest üle ja filmi alltekst jääb üpris lihtsakoeliseks. See kehtib ka filmi tegelaste kohta. Samuel L. Jacksoni kehastatud kolonel Preston Packard on potentsiaalselt intrigeeriv kuju. Mees, kes otsib Vietnami sõja lõppedes uut vaenlast ning laseb kättemaksuihal enda üle võimust võtta. Kui filmitegijad oleks sellele vaid rohkem keskendunud!

Kümnetele Hollywoodi katastroofifilmidele sarnaselt astub "Kongis" üles hulgaliselt hinnatud näitlejaid, kellele on antud nõrgad rollid. Muidu alati põnev Tom Hiddleston ("Veripunane mäetipp") ja eelmisel aastal Oscari võitnud Brie Larson ("Ruum") teevad arvatavasti oma karjääri igavaimad ülesastumised ning mõjuvad otsekui statistid. Oscari nominent John C. Reilly ("Chicago") tegelaskuju on ainus, kellel on ka mingi teekond.

Kultusrežissöör Brian De Palma ("Arminägu", "Äraostmatud") on korduvalt maininud Hollywoodi sõltuvust arvutis ettevalmistatud (previsualiseeritud) lõikudest, mille tõttu filmid kubisevad visuaalsetest klišeedest ning igavatest märulistseenidest. Selle hea näide on just nimelt "Kong: Pealuu saar". Teos on täis piltilusaid kaadreid ja uhket vaatemängu, ent kõik mõjub nii konstrueeritult, et pinge kaob. Videomängudest ja Jaapani animest mõjutatud lavastaja Jordan Vogt-Roberts on koostöös Zack Snyderi ("Batman v Superman") ning operaator Larry Fongiga loonud passiivse meelelahutuse, mis ei haara.

Armastuseta pole hiidahvis humaansust

Vastandes end Gareth Edwardsi üsna tõsisele ja mornile katastroofifilmile "Godzilla" (2014), on "Kong: Pealuu saar" pigem kerglane meelahutus. Film pole eriti põnev ega tõsiseltvõetav ning erinevalt "Godzillast" pole nimikangelane kuigi meeldejääv. Kuulsamad King Kongi filmid on ju armastuslood ning seda teemat vältides on kadunud ka suure ahvi humaansus ja emotsionaalne kaal. Ka lihtsalt *creature feature* filmina koletisest jääb teos tagasihoidlikuks. Lõputiitritega koos tekkis hoopis soov vaadata Guillermo del Toro "Vaikse ookeani võitlust" (2013).

SEIKLUS

"Kong: Pealuu saar" ("Kong: Skull Island")

Kinodes alates: 10.03
Lavastaja: Jordan Vogt-Roberts
Osades: Tom Hiddleston, Brie Larson, Samuel L. Jackson, John Goodman jt.

LOE VEEBIST

Mart Rauni filmiblogi
martraun.wordpress.com

NÄITUS

Lummavad loodusfotod ja hea vaade

MERILIN METS
kaasautor

Parimate loodusfotode näitus Teletornis toob vaatajateni 60 suuremõõdulist pilti, mida on tiitliga auhinnanud ajakiri Eesti Loodus.

Selliseid fotovõistlusi on Eesti Loodus korraldanud 16 korda, esimene toimus aastal 2000. Erinevalt teistest samalaadsetest konkurssidest pole Eesti Looduse võistluses tüüpilist maastikukategooriat ning fookus on liigipiltidel. Seetõttu leiab näituse igalt fotolt mõne taime, looma või linnu ning seda mõnel eriliselt ajastatud momendil. Loodusfotograafi professioon teadupärast nõuab suurt kannatlikkust, kuna perfektse momendi jäädvustamisele eelneb enamasti väga pikk vaatlustöö.

Kannatlikkus ja hea silm annavad fotodele eriti palju juurde käituva looma kategoorias, kus fotograaf jäädvustab looma või linnu mõnel põneval tegevushetkel või täiesti ootamatust aspektist. Näiteks 2013. aastal selles klassis eriauhinna võitnud Roger Erikson tabas keset põldu toonekure, kes kandis noka vahel tühja padrunikesta. Moment oli spontaanne, kuna tegelikult polnud Erikson tol hommikul sugugi toonekurgede pildistamiseks retke ette võtnud. Kuna tühi padrunikest linnu nokas oli aga väga üllatav leid, otsustas fotograaf siiski hetke üles võtta.

▲ **Näitust tasub külastada hea ilmaga, siis saab nautida ka ilusat vaadet.** FOTO: RAUL MEE

FOTO
Eesti parimate loodusfotode ülevaatenäitus
Tallinna Teletorn, Kloostrimetsa tee 58A
Näitus jääb avatuks 16. aprillini
www.teletorn.ee

Sümpaatseid fotosid jagub veelgi – omaette tore kategooria on seenefotod, millelt leiame selliseid kauneid aardeid, mida iseenda silm metsas ringi rännates ei märkagi. Teadlikult metsa seenele minnes võib kuluda hulk aega, enne kui õige saagirikka koha üles leiab. Tänu sellele, et Eesti Loodus seab oma võistluse fookusesse just liigipildid, näeme auhinnatud töödes tõelist mesterlikkust fotokaamera kasutamises ning detailset süvenemist sellesse minimaailma, mis meid igapäevaselt ümbritseb.

Näitus on üleval Teletorni 21. panoraamkorrusel ning sinna tasub kindlasti minna ilusa ilmaga, kui väljas veel valge. Boonusena kaunite loodusfotode imetlemisele avaneb kõrgusest suurepärane vaade Tallinnale ja lähiümbrusele. Lisaks saab ühe hooga üle vaadata ka Teletorni koos selles leiduvaga.

KOOMIKS

◀ **Argo Aadli ja Indrek Ojari naerutavad publikut ullikesi mängides.** FOTO: KORRALDAJA

TEATER

Saatuslik tutvumine töötukassas

Kinoteater toob koostöös Apollo kinoga Solarise kinno humoorika lavastuse.

Detsembris esietendunud lavastus "Once Upon a Time in Estonia" toob lavale kaks tavalist Eesti meest (Indrek Ojari ja Argo Aadli), kes tutvuvad töötukassa ukse taga ja otsustavad teha filmi, mis teeks neist miljonärid.

Sellise kummalise teemapüstituse kaudu püüavad lavatagused jõud (kellest ükski end antud juhul "lavastajaks" ei nimeta) Diana Leesalu, Hendrik Kalmet ja Paul Piik anda humoorika ülevaate Eesti kultuurimaastikul toimuvast.

Näitlejate jaoks on väljakutse sarnane monoetenduse andmisega – kummalgi tuleb pidevalt ümber kehastuda, tuues lavale ühtekokku mitukümmend tegelaskuju.

KOMÖÖDIA
Kinoteater "Once Upon a Time in Estonia"
Solarise Apollo Kinos
Laval: Argo Aadli, Indrek Ojari
Lava taga: Henrik Kalmet, Diana Leesalu, Paul Piik
Piletid: 20-25 eurot.
Etendused 30. aprillini.
www.kinoteater.ee

Diana Leesalu sõnul polnud Kinoteatri asutamisel viis aastat tagasi plaanis lavastusi kinno tuua, kuigi trupi nimi justkui seda lubab. "Pigem mõtlesime, et võiks teha "kino" selles tähenduses, et teha nalja, aga selle lavastuse kontekstis võiks öelda, et miks mitte teha nalja just kinosaalis. Tundub, et nimi sai tol korral täiesti õigesti valitud," tõdes ta.

Henrik Kalmet lisas omalt poolt, et "Once Upon a Time in Estonia" on igati tavapärane lavatükk. "Lõpus ka suht midagi ei juhtu," sõnas Kalmet.

PUHKEPÄEV

toimetaja Hele-Maria Taimla
tel 667 0218
helemaria@aripaev.ee

Äripäev
17. märts 2017

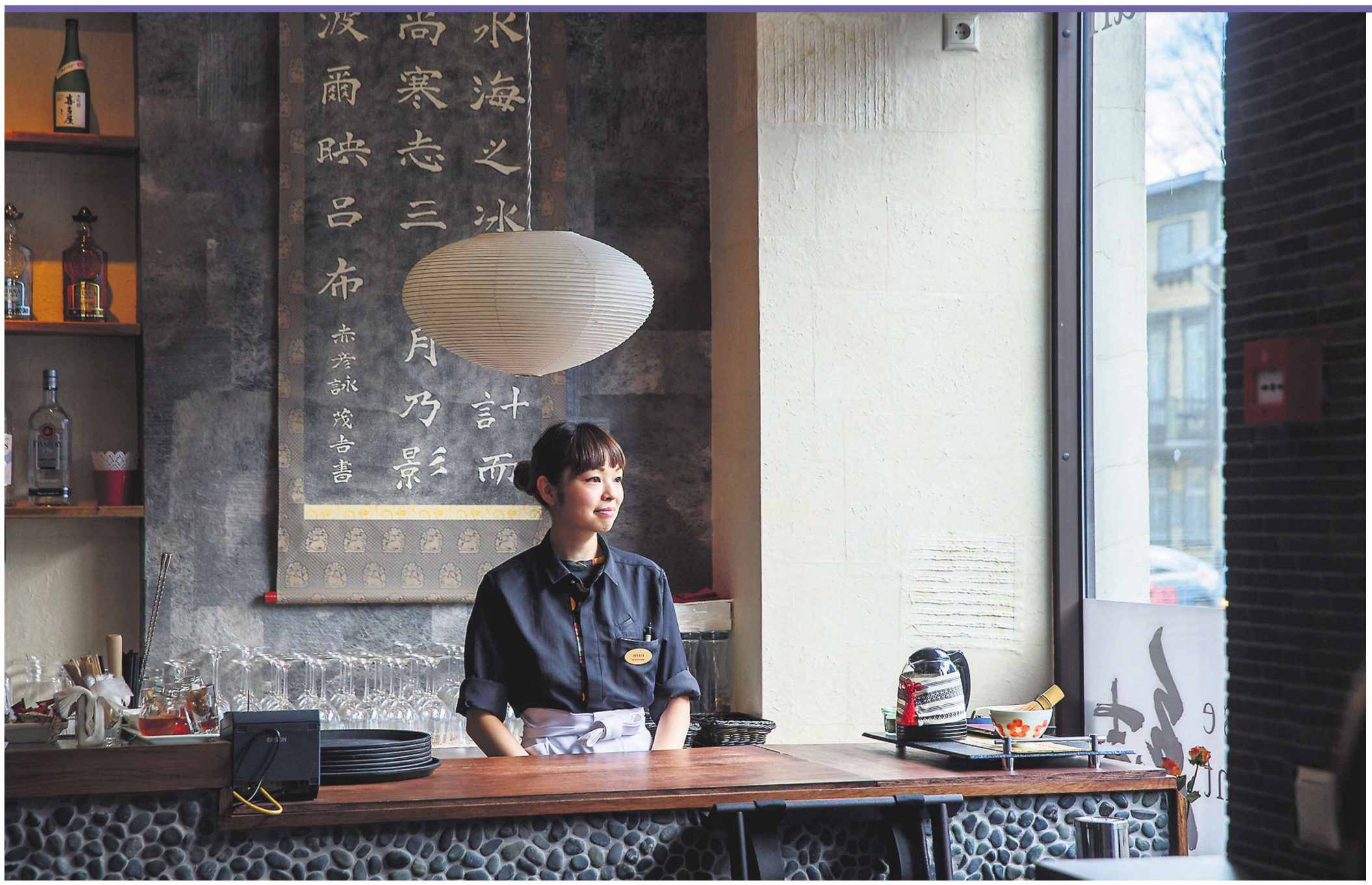

▲ Jaapani päritolu kokad ja teenindajad tõmbavad restorani Eesti jaapanlasi – küllap on siis autentsed toiduelamused. FOTO: RAUL MEE

RESTORANITEST

Tere tulemast, Fukuoka!

Narva maanteel hiljuti avatud Jaapani restorani nimi Yui tähendab eesti keeles "ühendust" või "sidet".

HEIDI VIHMA
kaasautor

Restoran on loodud viieteistkümne Fukuoka linna restoraniomaniku ühise ettevõtmisena. "Tuues osakese enda kultuurist siia, soovime luua sidet Eesti ja Jaapani vahele," on kirjas kodulehel ja menüü sissejuhatus täiendab, "meie eesmärk on Eesti kaudu tutvustada Jaapani toitu kogu Euroopale."

Yui on juba teine "jaapanlane", kes end hiljuti Tallinnas Narva maanteel sisse seadnud. Esimene oli Haku, minimalistlik pererestoran. Eelmise aasta hilissügisel lisandunud Yui on tagasihoidlikum, kuid samuti ehedalt eksootiline.

Kööki juhivad jaapanlased

Rahvusköögi autentsust kinnitavad siin minu jaoks nii kokad kui ka oma rahvusest sööjad.

Minu kõrvallauas einetasid nukulikult väikesed ja kenad jaapanlased, keda teenindas samasugune pisike jaapanlannast ettekandja ja muidugi rääkisid nad oma keeles.

Minu poole pöördus väike jaapanlanna eesti keeles. Tellisin sama, mida olin näinud naabreid söömas – obentõ-karbi ehk lahtriteks jagatud karbist serveeritava lõunakomplekti, milliseid on menüüs viis erinevat. Komplektiks seatud road on kui restoranis pakutava ringvaade: kõikidesse obentõ-komplektidesse kuulub miso supp, natuke vetikasalatit, mõned suširullid, köögivilja tempura ehk tainas paneeritud ja friteeritud köögivili, riis ja liha- või kalapalad.

Ilus vaadata

Jaapani köögist rääkides rõhutatakse alati selle esteetilist külge: jaapanlased peavad oluliseks, et toit oleks mitte ainult maitsev, vaid ka ilus. Jälgides oma naabreid punamustast karbist einet võtmas, avastasin lisaks toidu ilule, et jaapanlased ka söövad kaunilt. Graatsiliselt toimetasid nad oma nägusate söögipulkadega palakesi suhu, noppides raashaaval rukolalehekesi ja riisiterakesi. Kuigi olin sõitnud trammiga Kadriorgu, tundus, justkui oleksin sattunud Jaapanisse.

Pisikesed jaapanlased said ühele poole karbitäie lõunaga, mis minul, suurel põhjamaalasel, osutus peaaegu et üle jõu käivaks. Kui teisel korral Yuisse sattusin, valisin roogasid menüüst ükshaaval. Kell oligi juba üle viie ja karbilõunate aeg otsas – neid pakutakse ajavahemikus 11–17.

Palju võõraid sõnu

Eelroaks valisin lõhe-tobiko ehk lõhelendkalamarja salati – üpriski harjumuspärase maitsega soolalõheviil ja natuke lendkalamarja rohelisel salatipõhjal. Ootamatu ja eksootiline oli kergelt magus kaste, mis salatile iseloomu andis. Pearoaks valisin tonkatsu sealiha ehk paksus panko-paneeringus praetud sealiha, mille maitsestaja oli taas magusapoolne kaste.

Menüü oli küll eestikeelne, kuid sedavõrd jaapanikeelsete sõnadega pikitud, et vajasin tõlget. Sel korral oli aga ettekandja eesti tütarlaps, kes polnud veel jõudnud jaapani toidu ja joogiga tutvust teha. Muidugi oli ta valmis kööki küsima minema, mida tobiko tähendab ja mille poolest kolm pakutavat saket üksteisest erinevad, aga see oli veidi ebaprofessionaalne.

HINNANG
Yui

Toit:	Teenindus:	Interjöör:	Kokku:
8	7	8	23

Aadress: Narva mnt 15, Tallinn
Telefon: 335 7766
Avatud: E–L 11–23, P 12–22
Põhiroogade hinnad: 7–12 eurot
Omanik: Fukuoka Style OÜ (omanik Satoshi Takano)
www.yuiresto.ee

ÄRIPÄEV SOOVITAB
Äripäeva tunnustava märgi pälvinud restoranid

	toit	teenindus	interjöör
Bordoo, Tallinn	10	9	9
Haku, Tallinn	9	9	10
Leib Resto ja Aed, Tallinn	9	9	10
Pull, Tallinn	9	9	10
Salt, Tallinn	9	10	9
Ribe, Tallinn	9	9	9
Lucca Enoteca, Tallinn	8	10	9
Hõlm, Tartu	8	8	10
Mon Repos, Tallinn	10	7	9
Mr. Jakob, Otepää	8	8	10
FAO27, Tabasalu	8	7	10
GreenBakery, Tallinn	8	9	8
Korsten, Armastus & Hea Toit, Tallinn	9	6	10
La Tabla, Tallinn	8	8	9
Linnuküla Resto, Tallinn	9	7	9
MuSu, Tallinn	8	8	9
Noot, Pärnu	9	8	8
Sardiinid, Tallinn	8	8	9
Taste of Asia, Tallinn	8	7	10
UmbRoht, Tartu	9	8	8
Vidrik, Sangaste	9	7	9
Villa Wesset, Pärnu	8	9	8
WuWei, Tallinn	8	8	9

"Äripäev soovitab" kleepsu pälvivad alates 2016. aastast söögikohad, mis saavad restoranitestis kokku 25 või rohkem punkti.

LOE VEEBIST
Äripäeva restoranitestid
www.aripaev.ee/restoranitest

Siin on head toidud ja meeldiv teenindus!
Äripäev soovitab
aripaev.ee/restoranitest

TEATER

Ringkäik inimpsüühika tagatubades

MARI HIIEMÄE
kaasautor

"Laineid murdes" liigutas ja puudutas, nii nagu ühest psühholoogilisest draamast oleks võinud oodatagi, ometi polnud lavastus ootuspärane.

Kõige suuremaks üllatuseks oli loo aluseks oleva traagilise teema pehme ja delikaatne esitus, mis mõjus ränga süžee puhul ootamatuna. Vanemuise versioon Taani filmirežissööri Lars von Trieri samanimelisest filmist ei tekitanud vaadates kuigi suurt ängistust, kurbust ega isegi mitte soovi moraaliküsimuste teemal diskuteerida. Pigem tõi lavastus esiplaanile leppimise ja eneseohverduse hinnaga leitud hingerahu puhastava olemuse.

▲ **Pulmapäeval ei tea Bess (Marian Heinat) ega Jan (Ivo Uukkivi) lähenevatest õnnetustest veel midagi. Esiplaanil Dodo (Katrin Pärn).** FOTO: ANDRES KEIL

Meeleheitlikud otsused

Lugu, milles hapra psüühikaga noor naine valimatult enda keha võõrastele pakkuma läheb, lootes seeläbi oma halvatud abikaasa paranemisele kaasa aidata, ei ole meeldiv lugu. Samuti peaks mõjuma traagiliselt, kui sellise käitumisega kaasneb lähedaste ja külarahva hukkamõist ning peategelase kogukonnast väljaheitmine. Tahaksin aga rõhutada, et selle lavastuse puhul oli traagiline ainult laval esitatav lugu ise. Vaataja jaoks mõjus "Laineid murdes" kokkuvõttes hoopis puhta ja kirgastavana.

Kui filmi puhul jäi meeltesse mõlkuma peategelase Bess McNeilli mentaalne ebakindlus, mida süvendas religioosse külaühiskonna arvamus, siis lavastuses kerkis olulisimaks Bessi vahetu dialoog Jumalaga ning sellest lähtuv veendumus tõest. Marian Heinati meisterlikult välja mängitud Bessi tegelaskuju oli lõpuni siiras nii usus kui ka armastuses. Kõik, mida Bess tegi, oli põhjendatud sooviga olla hea naine oma abikaasale ning publiku veenmiseks sellest piisas.

HINNANG
Tartu Sadamateatri "Laineid murdes"
9
Esietendus 04.03.2017.
Lavastaja ja muusikaline kujundaja: Tiit Palu
Osades: Marian Heinat, Ivo Uukkivi (Eesti Draamateater), Katrin Pärn, Margus Jaanovits, Piret Laurimaa jt.
www.vanemuine.ee

Psühholoogilised paradoksid

Hindan kõrgelt lavastaja Tiit Palu otsuseid teha kärpeid kohtades, mida oleks saanud ka märksa brutaalsemalt välja mängida. Midagi otseselt koledat lavastuses publikule ei näidatud, samas oli kõik, mis toimus, varjamatult selge. Bessi armastatu Jani (Ivo Uukkivi) õnnetus naftaplatvormil toimus delikaatselt kusagil eemal, samuti ka Bessi endaga seotud halvad sündmused. Lakoonilise lavakujundusega markeeriti nii haiglapalatit, kirikut, kodu kui ka rannikukaljusid.

Nende jaoks, kes võiksid hinnata sügavat ja psühholoogilisi paradokse lahkavat teemakäsitlust, on "Laineid murdes" hea valik. Lavastus pakkus sissevaadet inimpsüühika tagakambritesse, kus segunevad süü- ja kohusetunne ning usk iseendasse ja Jumalasse. Eelkõige osutas näidend aga kompromissitu armastuse võimalikkusele, mis paneb inimese vahendeid valimata tegutsema armastatu päästmise nimel.

TEATER

Õilsa rändrüütli hoogsad seiklused

TÕNU LILLEORG
kaasautor

VAT Teatri uuslavastuses säravad hästi väljamängitud karakterid.

Tallinna vanalinna sopis paiknevas ümaravõitu Hobuveskis andsid kunagi hobused ringiratast sammudes hoogu veskikividele, mille vahel valmis viljateradest jahu. Nüüd saab siin VAT Teatri abil kaasa elada vaesunud aadlikule, kes rüütliromaanidest vaimustatuna asub teele kaugele saarele, et vabastada jõledast vangipõlvest oma südamedaam Dulcinea. Teel sinna sekkub vapper rändrüütel kõikjal, kus näeb ebaõiglust aset leidvat.

▶ **Jalgu puhkavad Meelis Põdersoo Sancho Panzana ja Ago Soots Don Quijotena.** FOTO: SIIM VAHUR

Teine vaatus tõstis tuure

Lavalugu põhineb Cervantese 400 aasta vanusel samanimelisel romaanil, mille ainetel on lavastaja Aare Toikka kirjutanud uue näidendi. Kui lavastuse esimene vaatus tekitas küsimusi lavastaja taotluse kohta, siis teises vaatuses pandi teatriveskile kõvasti tuure juurde ja lavalugu tõusis pineva draama tasemele. Mitmeplaanilise tüki üheks läbivaks printsiibiks on tegelaste püüd muutuda.

Nimiosas näitles Ago Soots suurepäraselt, juba ainuüksi tema atleetlikud turnimised lavarinnatisel ja rändrüütli vaskse kübara hingestamine just selle õige, cervantesliku vaimuga ja vääris braavohüüet. Hertsoginna Annat ja Dulcinea lummuslikku kujutist esitanud Elina Reinold säras maksimaalselt. Anna karakteri väline karikatuursus ja samas sisemine intensiivne tundespekter rullusid ehedalt publiku ette. Margo Teder Alba hertsogina mõjus oma julmuses ja omalaadses äratuntavuses kohati lausa kõhedusttekitavalt ning ettearvamatuse vibratsiooni võimendas veelgi hertsogi õlitatud koostöö oma rõõsanäolise ülemteenriga (Risto Vaidla). Vaimustavalt hästi mängisid mullu lavakunkstikooli lõpetanud Lauli Otsar ja Markus Habakukk narrikostüümides rändnäitlejaid Angela ja Angulo Halba. Habakuke Peeglite Rüütel oli suisa zorrolikult tarmukas.

HINNANG
VAT Teatri "Don Quijote"
9
Lavastaja: Aare Toikka
www.vatteater.ee

Mitmikrollid toetasid sisu

Kõik kolm noornäitlejat – Otsar, Vaidla, Habakukk – sobitusid hästi VATi juba tuntuks saanud mängumaneeriga. Vunki ansamblimängule lisas ka asjaolu, et enamik näitlejad mängis tüki vältel mitut tegelast (vaid Meelis Põdersoo mängis läbivalt Sancho Panzat). Sellised mitmikrollid toetasid kellekski teiseks saamise, muundumise printsiipi. Tegelased kandsid nii otsest, kehalisusest tulenevat kui ka sümboolset tähendust. Loodud mõjuväljas oli põnev viibida, sest pidevalt avaldus midagi, mis äsja oli olnud varjus. Lavastus näitas veenvalt, et Dulcinea on tõepoolest olemas just sellisena, nagu nimitegelane teda oma vaimusilmas nägi.

RAAMAT

Elurõõm Armeenia mägikülas

KASPAR VIILUP
kaasautor

Miks peaks Eesti lugejat huvitama Armeenia raukade rutiinne ja kiretu elu?

Nii üllatav kui see ka pole, siis sobiks Narine Abgarjani teose "Taevast kukkus kolm õuna" sündmustik hästi Eestisse, sama lugu võiks aset leida vanas kalurikülas või isegi mõnes Maarjamaa väikelinnas, rääkimata isoleeritud Välis-Eesti kogukondadest, millest rääkis hiljuti sarnase loo Aljona Suržikova dokfilmis "Lumi punasel lagedal".

Rutiin viib õnneni

Meenutagem näiteks Andrus Kivirähki "Maailma otsas". Inimesed oma mikrokosmoses tühiste probleemide ja isegi igava elurütmiga moodustasid luulelise terviku, kus maagia ning müstika sai sündida ka kõige pisemast asjast. Abgarjan räägib sama lugu: Armeenia vanainimesed meenutavad oma elu kõrghetki ja nendest heietustest koorub välja kindlas sängis voolav hõrk võlujõud. Rutiin tekitab rütmi siirale õnnele.

"Taevast kukkus kolm õuna" keskmes on Anatolia, oma elusügisel rahumeelselt surmaga silmitsi seisev vanaproua, kes päev päeva järel heidab voodisse, et nüüd siit ilmast lahkuda. Seda aga ei juhtu, tema seni vaid läbi raskuste kulgenud elu saab haiguste kiuste uue hoo sisse. Narine Abgarjan räägib lugu lootusest ka kõige sügavamas põhjas, kus ühe inimese õnnestumine võib ühendada muidu lõhestunud kogukonna. See on ka lugu sõprusest, siirast armastusest, rõõmust.

HINNANG
Narine Abgarjan "Taevast kukkus kolm õuna"
8
Kirjastus: Tänapäev

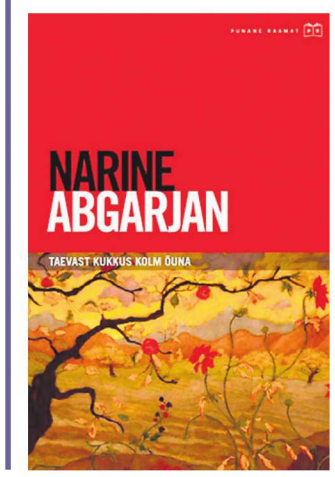

Pole eestlaslikku masendust

Kui mõelda Eesti kirjandusele ja kultuurile, siis kaasneks sellise looga paratamatult äng, masendus, mustad äikesepilved ja kuudepikkune pimedus. Armeenias on vastupidi – päike, võimsad katastroofid, mis annavad mõni hetk hiljem ilule veel suurema jõu ning rõõm inimeste hinges ka kõige pisematest asjadest. Eluraskused on neilgi olemas, aga seda võetakse paratamatusena, mis ei varjuta häid külgi.

Kui Andreas ja Pearu olnuks sõbrad

Raamatus ei ole esiplaanil seega mitte kindel narratiiv (tõtt-öelda seda väga polegi, süžee on selgitatav kahe lausega), vaid lihtsate inimeste personaalsed lood, kus kümned sugulased ja keerukad saatused põimitakse autori käe läbi meisterlikult kokku üheks ämblikuvõrguks. Naturaalmajanduslik süsteem, kus igal inimesel on oma roll ning kui tema jääb haigeks, sureb või läheb kellegagi riidu, siis paneb see logisema kogu süsteemi.

"Taevast kukkus kolm õuna" on pigem kogemuslik teos. Teose vooruseid on raske selgitada, see tekib tempokast kirjastiilist, kelmikast Armeenia huumorist ja päikselisusest, mida siin Eestis niigi kogu aeg vajaka on. Aga kui kuidagi kokku võtta, siis Tammsaare "Tõde ja Õigus", kus Andres oleks Pearuga hästi läbi saanud. Ja ilm oleks ka parem olnud. Soovitan väga.

toimetaja Vilja Kiisler
6670 150
vilja.kiisler@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Vähem riiki, rohkem turgu!

Et elu edeneks paremini, oleks vaja riigi osakaalu majanduses vähendada ning lasta vabaturumajandusel ise enda rolli täita.

Eesti riigi osakaal majandusest on kerkinud juba üle 40%. Kuigi jääme selle näitajaga Euroopa Liidu keskmisele 50%-le alla, on see siiski oluliselt suurem kui kapitalismi kantsis Ameerika Ühendriikides. Paraku on selle statistika tagajärjeks kurb asjaolu, et ameeriklased on eurooplastest rikkamad.

Tänapäevased riigi abisüsteemid ja turvavõrgud on enamjaolt välja töötatud nii, et abivajajale antakse õnge asemel kala. See on aga ühekordse toimega abivahend ning pikaajalises perspektiivis ei too kaasa mingit muutust ei abivajaja enda hoiakutes ega tule kasuks ka turumajanduse arengule.

Ka on riigi abisüsteemid välja töötatud nii, et riik näib kõige paremini teadvat, mida inimesed tahavad, otsustades ise nende eest. Selle asemel aga võiksid abivajajad saada ise valida, kellelt nad abi saavad ja kuidas nad abiks saadud vahendeid kasutavad. See paneks tööle turumajanduse mehhanismi, kasvataks majandust ning abivajajad saaksid kala asemel õnge.

Toetused on kurjast

Euroopas on probleemiks olnud see, et noored ei taha kodust vanemate juurest välja kolida ja seetõttu elatakse koos vanematega ka enam kui 30aastasena. Arved makstakse, toit tuuakse lauale ning kõik on lihtne. Selline mugandumine viib mandumiseni, kus iseseisvalt enam tegutseda ei tahetagi.

Ka ettevõtted, mis sõltuvad riigi toetustest, ei pea püsima jäämiseks vaeva nägema. See tähendab samamoodi mugandumist ja mandumist. Ma ei ütle, et toetusi ei tuleks üldse maksta, aga kui neid peab kogu aeg maksma, siis milleks sellist ettevõtet üldsegi vee peal hoida?

Teine probleemkoht on liigsed regulatsioonid. Pärast 2008. aasta finantskriisi nägime, kuidas pankadele kehtestati karmimad regulatsioonid. See oli justkui karistus finantskriisi põhjustamise eest. Kui toetused tekitavad mugavdumist, siis liigsed regulatsioonid takistavad ettevõtetel kasumit teenida ja lisaväärtust luua. Liigne regulatsioon pärsib samamoodi vabaturumajanduse arengut.

On hämmastav, kui hästi suudavad inimesed ise hakkama saada, kui neile ei öelda pidevalt ette, kuidas midagi võib teha. Samamoodi võiks minu arvates olla majandusega – vähem regulatsioone ja ettekirjutusi, las vabaturumajandus ise teeb oma parimad valikud.

RAINER SAAD
börsiajakirjanik

Ma ei ütle, et toetusi ei tuleks üldse maksta, aga kui neid peab kogu aeg maksma, siis milleks sellist ettevõtet vee peal hoida?

KOLUMN

Panditulumaksu vigade parandus

Rahandusministeerium valmistab ette tulumaksuseaduse muudatust, millega hakatakse maksustama teatud tüüpi kontsernisiseseid laene.

HANNES LENTSIUS
PwC maksuosakonna juht

Läti alkoholirallile lisaks ei ole meil tarvis Läti laenurallit.

Kavas on tulumaksuga maksustada emaühingule ja sõsarühingutele antud laenud ja laenuga võrreldavad finantsinstrumendid. Riik annab pandimaksu tagasi, kui laen teatud aja jooksul tagastatakse. Pandimaksu arvestatakse kasumi arvel välja antud laenudelt.

Põhimõtteliselt on valitsuse suund õige, sest muudatuse eesmärk on takistada kasumite (varjatud) väljaviimist Eesti majandusest. Väliskontsernide teguviivist on lihtne aru saada, sest kui laenu näol on võimalik vabad vahendid Eesti tütarühingust välja saada, siis hiljem selle ümbervormistamine dividendiks ja veerendi Eesti riigieelarvesse tagasi kandmine on ebameeldiv ja kõige lihtsam on seda üha edasi lükata.

Jah, seadust tuleb muuta

Olen nõus riigi seisukohaga, et äriliselt põhjendatud laene ei ole võimalik kehtiva tulumaksuseaduse redaktsiooni alusel maksustada. Seetõttu saab lahenduseks olla seadusemuudatus. Äriliselt põhjendamata laene on riigikohtu senise praktika järgi võimalik kehtiva õiguse alusel lugeda kasumieraldiseks ja maksustada. Eestist lahkunud raha ei toeta otseselt enam Eesti majandust ja seetõttu on sellisele kasumile maksuvabastuse andmine arusaadavalt põhjendamata. Seda hoolimata olukorrast, et paberi peal arvestatakse laenult intressitulu.

Paraku kaasneb kavandatava maksumuudatusega rida elulisi ja õiguslikke küsitavusi. Esiteks ei ole Euroopa Liidu õiguse järgi lubatud eelistada Eesti äriühinguid teistele ettevõtjatele ning seetõttu rakendub pandimaks ka kodumaistele laenudele. See vähendab Eesti ettevõtete likviidsust, sest tulevikus ei ole finantsjuhil mõistlik kontserni likviidsust ja uute projektide finantseerimist juhtida kontsernisiseste laenudega. Seda põhjusel, et enamikul juhtudel tuleb 25% laenusummast riigile pandimaksu näol ära anda.

Pandimaksu regulatsioon puudutab tegevusalasid tõenäoliselt erinevalt. Eelkõige kahjustab see kontserne, mis kasutavad äriprojektide elluviimiseks eraldi äriühinguid, nagu näiteks kinnisvaraarendus. Tulevikus peab finantsjuht hakkama üha tihedamini käima pankuri ust kulutamas, sest kontserni tütarühingutes võib olla küll vabu vahendeid, kuid neid üksteisele laenates rakenduv 25% suurune tulumaks on oluliselt kõrgem pangalaenult makstavast intressist.

Riigi kehtestatavad piirangud ja koormised peavad olema proportsionaalsed saavutatava eesmärgi suhtes, milleks antud juhul on kasumi (varjatud) ettevõtlusest väljaviimine. 25% suuruse pandimaksu kehtestamine kõigile kontsernisisestele finantsinstrumentidele konkreetseid asjaolusid arvesse võtmata tekitab kahtlust selle meetme mõõdukuses. Seda näiteks äriliselt põhjendatud kodumaiste laenude puhul, kus puudub igasugune kasumi (varjatud) väljaviimise kahtlus. Riik peab seisma ettevõtlusvabaduse tagamise eest ega tohi sellesse põhjendamatult ega ülemäära sekkuda. Argumendile annab kaalu ka maksejõulisuse põhimõte, mille kohaselt ei tohi maksustamine olla maksumaksja jaoks ebamõistlikult kulukas. Uute ja äriliselt põhjendatud investeeringute ärajätmine põhjusel, et kontsernist laenu võttes tuleb veerand sellest riigieelarvesse kanda (mis toob äriprojekti tasuvuse alla nõutava piiri) või pank ei ole valmis konkreetset projekti finantseerima (puuduvad piisavad tagatised, tegemist on riskantse projektiga, pangad piiravad omaalgatuslikult teatud tegevusharude finantseerimist vms), toob pikas perspektiivis Eestile ainult kahju.

Kolmandaks nõuab ühetaolise maksustamise põhimõte seda, et majanduslikult võrreldavaid olukordi maksustatakse sarnaselt. Seetõttu tekib küsimus, millised teised laenuga võrreldavad finantsinstrumendid kuuluvad pandimaksuga maksustamisele. Sellega hõlmatakse kontsernisisesed arvelduskrediidid, hoiused, rahapajad (*cash pool*) ja ka tagatised. Põhimõtteliselt on finantsinstrumendina käsitletavad ka kauba või teenuse eest tehtavad ettemaksed või maksetähtajaga arved. Õigusselguse tarbeks peab maksumaksjale olema selge, mis on maksubaas (millistelt tehingutelt maksu arvestatakse) ja milline on maksustamise hetk (millal tuleb maksu tasuda). Maakeeli rääkides: maksumaksja peab teadma, kas kontserniettevõttele ettemaksu tegemisel või 30päevase maksetähtaja andmisel tuleb 25% summalt riigile anda ja millal maks tasumisele kuulub. Samuti kas tagatise andmisel või alles selle sissenõutavaks muutumisel tuleb maksu arvestada.

Neljandaks peab seadusandja püüdma välistada regulatsiooni võimalikud kuritarvitused. Nii kohtu- kui ka maksuhalduri praktikas on sügavalt juurdunud "majandusliku sisu ülimuslikkuse" põhimõte, mille kohaselt on riigil võimalus ignoreerida jokk-tehinguid. Avastus, et Lätis tütarühingu asutamine ja sellele vajalikus summas kapitali andmine ning selle arvel omakorda finantseerimist vajavale Eesti kontserniettevõtjale laenu andmine võimaldab 25% pandimaksu maksmisest hoiduda, ei võta kontserni finantsjuhilt tõenäoliselt üle ühe magamata öö. Järgmine mõte, mille üle finantsjuht ennast tõenäoliselt järgmise viie minuti jooksul juurdlemast leiab, on hoiustada kogu vaba raha pangakontol ja seada see tagatiseks (unustades sellise lepingu avalikustamise majandusaasta aruandes või esitamata maksukontrolli raames) välismaise kontserniettevõtte poolt võetud pangalaenule. Seda jokkviisil tehes saab riik neid tehinguid endiselt maksustada, kuid sobiva majandusliku sisu lisandumisel jäävad riigi käed maksu kogumisel lühikeseks. Läti alkoholirallile lisaks ei ole meil tarvis Läti laenurallit.

Viiendaks, valitsusele saadetud memorandumi kohaselt muutub pandimaks tagastamatuks, kui etteantud tähtaja (nt kahe aasta) jooksul laenu tagasi ei maksta. See toob omakorda kaasa võimalikke topeltmaksustamise olukordi, kus välja antud laenu ei ole võimalik jaotada hiljem dividendina (laenuandja on vahepeal kandnud kahjumeid vms).

Veel ettepanekuid

Soovitan kaaluda pandimaksumäära olulist alandamist – 25% suuruse pandimaksu asemel 2–5% suurune maks, mis täidaks endiselt riigikassat, kuid selle negatiivne mõju oleks oluliselt väiksem.

Teiseks võiks kaaluda laenujäägilt arvestatavat madalat (nt 1% suurust) tagastamatut igaaastast maksumäära või lõivu. Sisuliselt oleks tegemist riigile makstava intressikuluga selle eest, et dividendide jaotamise (ja sellelt arvestatava tulumaksu tasumise) asemel valis maksumaksja võimaluse anda raha välja kontsernisisese laenuna ja piltlikult võttis riigilt laenu tasumata jäänud tulumaksu ulatuses.

Kolmandaks võiks kaaluda pandimaksu rakendamist *ex post* kavandatava *ex ante* asemel ehk nii, et pandimaks rakenduks antud laenudele ja teistele finantsinstrumentidele mitte andmise hetkel, vaid teatud aja (nt kolm või viis aastat) möödumisel. Võimalike kuritarvituste (nt tähtaja saabumisel laenu tagastamine ja selle kohene uuesti väljaandmine) vältimiseks võiks kaaluda keskmise laenusaldo kasutamist piirmäärana ning näha ette minimaalne "laenuvaba" periood. Näiteks lubatakse maksumaksjal anda kontsernisiseseid laene tähtajaga kuni kaks aastat ja selleks tähtajaks tagastamata laenud maksustatakse pandimaksuga. Kuritarvituste vältimiseks on sätestatud lisanõue, et sama maksumaksja ei saa järgmise 12 kuu jooksul teatud piirmäära ületavaid kontsernisiseseid laene anda ja selle rikkumisel rakendub pandimaks. See tooks omakorda kaasa kohustuse raporteerida maksudeklaratsioonis kontsernisiseselt antud laenud ja finantsinstrumendid.

Neljanda mõttena võiks tõsta lubatud laenu piirmäära ja lubada näiteks kahekordses ulatuses maksumaksja jaotamata kasumi ulatuses kontsernisiseste laenude andmist ilma kohese pandimaksu rakendumiseta.

Loodan, et Eesti saab seduse, mis ei piira ettevõtlusvabadust, kuid võimaldab Eesti riigil ja ühiskonnal saada maksutuluna õiglane osa Eestis teenitud kasumilt.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Lähem tutvus Exceliga tõi ERRi juhi koha

ERRi uue juhi Erik Roose suur väljakutse on tuua selgus sellesse, mis on ERRi ülesanne, ja osata loobuda sellest, mis pole vajalik.

Kahe kange vahelt välja nopitud ERRi uus juht võib olla targem valik, kui ringhäälingu nõukogu seda ise arvanud oleks. Postimehe peadirektori ametit pidanud Erik Roose teab, kui raskelt tuleb raha ja kui lihtsalt see kaob. Seega teab värske juht, et väljaminekutele on väga raske piire seada, kui ei ole teada, kust piir täpselt läheb.

Äripäeva hinnangul ongi Roose kõige suurem ülesanne teha selge vahe sisse vajadustel ja tahtmistel, st milleks ERRi on vaja *versus* mida kõike teha tahaks, toodagu vaid raha. Exceli tabel, mille kasutamist peetakse Roose tugevusalaks, on siin hea abimees. Äripäev soovitab suure pildi koostamisel tabelisse võtta kogu meediamaastik, siis joonistub selgemini välja, mis on ringhäälingu ülesanded. Ressursid on väikesel turul piiratud ja maksumaksja rahakoti toel meediaturul konkureerimine ei pea olema ERRi väljakutse.

ERRi positsioon on praegu erakordne Euroopas ja kogu maailmas, olles maksumaksja finantseerituna riigi suurim meediaorganisatsioon. Juba Roose ametiajal tuleb vastata küsimusele, kas rahvusringhäälingu ülesannete teostamiseks peab see tingimata nii olema. Kui rahaküsimus on jätkuvalt ERRi puhul põhiteema, võib suurusest saada koorem ning seda olukorda vaja pole. ERRi usaldusväärsus on kõrge ja selle hoidmine on väärtus, mis tuleb turuhaaramisplaanist kõrgemale seada.

Tähelepanu venekeelsele inforuumile

Eestis ei ole seda probleemi, et riikliku meediata jääks inimesed usaldusväärse infota. Erakanalid toodavad head programmi ning sõltumatu, kiire ja kõiki valdkondi katva info saab vaevata ja üldjuhul ka tasuta kätte erameediastki. Venekeelses inforuumis on olukord keerulisem ning siin peab kas ERR üksi või koos erameediaga senisest paremini esinema.

ERR jääb tõenäoliselt veel pikaks ajaks absoluutseks liidriks väga heal tasemel publitsistika, laste-, kultuuri-, loodus- ja sotsiaalteemaliste saadete tootmises. Siingi on maksumaksjad tihti abiks ministeeriumite ja riigiasutuste toetuste kaudu, mida erakanalitel saada ei õnnestu. ERRi rahaasjad ei ole lõpuni selged, aga selgust on vaja.

Arvudes hästi orienteerujana tõi Roose valimisõhtul välja numbri, et leibkonna kohta kulub ERRile vaid 4–5 eurot kuus. See polevat võrreldav summaga, mis tuleb välja käia mõne paberlehe kuutellimuse eest. Tõsi, paberlehest on võimalik loobuda või tellida midagi muud. Pealegi on selle 4–5 euro puhul juttu vaid riigieelarve ERRi realt laekuvast toetusest, varjatud rahastamist on rohkem. ERRi positsioon on praegu hea selleks, et rahulikult olukord üle vaadata ja leppida kokku, mille jaoks see 4–5 eurot kuus läheb ning siis sellele keskenduda.

Sõna "koostöö" kõlas kandidaatide suust tihti ning Äripäev soovitab seda ka juhivalimiste järel meeles pidada. Kõige radikaalsem koostöö erakanalitega oleks see, kui ERR vabastab kõik kanalite käigushoidmise ressursid ja suunab need programmi tootmisesse, ülekannetesse jm, milleks ollakse hästi valmistunud. Usutavasti pakuksid nii TV3 kui ka Kanal 2 head eetriaega ERRi laste-, loodus- või kultuurisaadetele ja spordiülekanded oleks lausa kirss tordil mõlema erakanali jaoks.

Äripäev tuletab meelde ka Igor Rõtovi ettepanekut emiteerida 100% ERRi aktsiaid Tallinna börsil või varasemaid ettepanekuid ERR erastada ja/või jagada ülesanded erakanalite vahel. Praeguses üldises optimismituhinas ei pruugi need ideed suuremat toetust leida. Samas – justnimelt tabelites näevad need suurt pilti vaatavad ettepanekud paremad välja.

ÄRIPÄEV EETRIS

Urmas Reinsalu – tont või inimene?

IRLi justiitsministrit on tabanud pöörane tegutsemiskihk. Mees ei lase ennast segada sellest, et avalik tagasiside ütleb: ära tee, jäta järele!
Ajakirjanikud Vilja Kiisler ja Harry Tuul uurivad, mis Reinsalut vaevab.

▶ **Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.**

8992

meremeest, kes omavad kehtivaid töötamise õigust tõendavaid dokumente veeteede ametis, oli 2015. aasta lõpu seisuga kirjas meremeeste registris.

BLOGI

Sa võid ennast optimistiks rääkida

Kas tead, mis on vahet pessimistil ja optimistil? No lisaks sellele naljale, et kui pessimist ütleb, et asjalood on hullud, siis optimist on kindel, et saab veel hullemaks minna.

Lühike ja konkreetne vastus: vahe on selles, kuidas pessimist ja optimist suhtuvad tagasilöökidesse.

Pessimisti jaoks on tagasilöök reeglina pikk, ränk ja kestev protsess, mille lõppu ei paista. Kui midagi läks untsu, siis on see tõenäoliselt igavesti untsus ja paremaks muutumise lootust ei ole. "Kui ma ei suutnud sellele inimesele müüa, siis tõenäoliselt ei suuda ma talle kunagi mitte midagi müüa…"

RAIMO ÜLAVERE
koolitaja, juhtimiskonsultant

Optimisti jaoks on tagasilöögi puhul tegu ajutise nähtusega.

Optimisti jaoks on aga tagasilöögi puhul pigem tegu ajutise nähtusega. "Jah, seekord ebaõnnestus… Ent see pole veel maailma lõpp, järgmisel korral kindlasti õnnestub!"

Räägi endale vastu

Üks võimalus on hakata endale n-ö optimisti keeles vastu rääkima. Kui juhtub suur jama, siis täiendada oma automaatselt tekkinud "Ma olen läbikukkuja" stiilis mõttemustrit veel näiteks lausega: "Kõik on kunagi läbi kukkunud" või "Ka homme tõuseb päike idast" või "Mis läinud, see läinud, läheme edasi" vms.

Endas süütunde tekitamine ja selle võimendamine ei aita kuidagi. Ja sageli aitab hoopis see, kui asuda midagi tegema, midagi, mis on seotud füüsilise liikumisega – minna jooksma või jalutama, helistada sõbrale (NB! mitte kurtmiseks!) ja siis võtta ette järgmine tööteema.

ALLIKAS: RAIMO ÜLAVERE BLOGI

PSÜHHOLOOGIA

Mõtted, mis takistavad investoril edukas olla

Investor võib olla palju lugenud, palju uurinud ning tal võib olla juurdepääs parimale infole – kuid evolutsioonist tingitud mõttemallid ei lase edukal rahapaigutusel teoks saada.

▶ **Investor ja TTÜ lektor Kristjan Liivamägi tunnistab, et on ka ise investeerimisel teinud emotsioonidest tingitud mõttevigu.** FOTO: VEIKO TÕKMAN

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee
Äripäev

Investor ja Tallinna Tehnikaülikooli rahanduse ja majandusteooria instituudi lektor Kristjan Liivamägi kirjutab investeerimispsühholoogiast doktoritööd ning teab täpselt, milliseid komistuskive inimese aju investeerimisel seab. Siiski tunnistas ta, et hoolimata teoreetilisest ettevalmistusest on ka tema teinud emotsioonidest tingitud mõttevigu.

Midagi pole parata – inimese aju on harjunud teatud signaalidele kas positiivses või negatiivses võtmes reageerima ning siis on börsidel raske täielikult ratsionaalseid otsuseid teha. Kuid mõtlemisvead võivad kaasa tuua kehvad investeerimisotsused, mis maksavad väga kulukalt kätte.

Allpool tutvustabki Liivamägi viit levinumat mõtteviga.

Otsused mineviku põhjal

Inimestele meeldib uutes ja tundmatutes olukordades teha otsuseid varasema info põhjal, kuid börsidel võib see olla rahakotile üliohtlik.

Niinimetatud esindusviga sünnibki, kui investor vaatab näiteks ettevõtte aktsia ühe aasta graafikut: kui see on liikunud tõusvas või langevas joones, siis eeldab aju mineviku informatsioonile tuginedes, et areng jätkub samas suunas.

See on ka põhjus, miks pikalt kestnud pulliturg on investoritele nii ohtlik: kuna tundub, et kõik jätkub samas vaimus, siis loobutakse sisulise fundamentaalanalüüsi tegemisest ning ollakse mõne aktsia suhtes ülemäära positiivselt või negatiivselt meelestatud.

Seetõttu ostetakse nii tihti aktsiaid tipust ja müüakse nende madalseisus – aju on kinni mineviku graafikutes, kuid investor peaks hoopis analüüsima, millised väljavaated võiksid aktsial tulevikus olla.

Samas tõi Kristjan Liivamägi huvitava statistilise näite: aktsiatel, mis on kehvemad (kuid mille taga on korralik firma), on suurem tõenäosus võimsaks tõusuks kui aktsiatel, mis on näidanud minevikus suurt tootlust.

Ankrus turuhinna küljes

Ankurdamine on Liivamäe sõnul samuti investori levinud vaenlane finantsturgudel. Selle mõttevea puhul on tegu olukorraga, kus inimene ei võta arvesse uut informatsiooni – või siis hangib informatsiooni valikuliselt. Peale selle püüab aju siin ka massiga kaasas käia.

Liivamäe hinnangul oli selle kohta üks näide 2012. aasta nafta hinna prognoos: tol ajal oli hind 100 dollari juures ning analüütikute arvamust mööda pidi 90% tõenäo-

Äripäeva Akadeemia

Korrastatud aeg Outlookis

Praktiline koolitus arvutiga enda töökorralduse ja e-koostöö arendamiseks

20.04.2017

Arvo Saat

€ 319 € (km-ga 382,80 €)
kehtib kuni 24.03.17
Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)

Info ja registreerimine: Renate Steinberg / tel: 667 0282 / e-post: Renate.Steinberg@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

KES ON KES

Kristjan Liivamägi

Kristjan Liivamägi on tegutsenud finantsturgudel investorina üle kümne aasta. Ta on varahaldusettevõtte KLM Invest OÜ juhatuse liige ning töötab Tallinna linnakassa osakonna juhtivspetsialistina. Ta omandab hetkel Tallinna Tehnikaülikoolis doktorikraadi finantsökonoomika erialal ning on TTÜs ja Mainoris lektor. Ta on töötanud üle viie aasta audiitorbüroos Ernst & Young vandeaudiitorina.

Aga kui sa oled analüütik ja nafta hind on 100, siis kuidas sa ütled, et kolme aasta pärast on hind 30 dollarit – ülemus küsib, et kas sina oled loll või turg on loll.

Kristjan Liivamägi

1,9

aktsiat on keskmiselt portfellis Tallinna börsi investoril. Mõistlikust hajutamisest saab rääkida alles 20 ja enama aktsia puhul, ütleb Kristjan Liivamägi.

susega 2015. aastal jääma barreli hind 80 ja 180 dollari vahemikku. "Aga kui sa oled analüütik ja nafta hind on 100, siis kuidas sa ütled, et kolme aasta pärast on hind 30 dollarit – ülemus küsib, et kas sina oled loll või turg on loll," kirjeldas ekspert olukorda, kus isegi ekspert võib olla teatud hinna poole kallutatud.

Tavainvestorile maksab ankurdamine – piltlikult öeldes emotsionaalne kinnitumine teatud hinna külge – valusalt kätte. "Kui positsioon on miinuses, siis kohtab sellist mõtlemist, et kui nüüd aktsia ostuhinna juurde tagasi tõuseb, siis müün maha. Esialgne investeerimisstrateegia unustatakse ära. Tekib küsimus, kas sa ostsid selle aktsia selleks, et ostuhinnaga maha müüa," selgitas Liivamägi. Kui positsioon on miinuses, ettevõtte finantstulemused ja olukord on halvenenud ning algne investeerimistees ei ole täitunud, siis tuleb teinekord süda kõvaks teha ja kaotused realiseerida.

Aju armastab tuttavaid olukordi

Kuigi börsi peetakse omamoodi õnnemängu kohaks, peaks investeerimise puhul olema siiski tegu kalkuleeritud riskiga. Samal ajal kiusab aju investorit: aju armastab tuttavaid olukordi ning see tekitab väga ohtliku situatsiooni, kus uut ja head aktsiat ei juleta õigel ajal osta, ning vastupidi, viletsast positsioonist ei taheta õigel ajal loobuda.

"Kui inimestele anda valida, kas ta võtaks kindla tulu 500 dollarit või nõustuks viskama münti: võidu korral 1000 dollarit, kaotuse puhul null, siis 84 protsenti inimestest valib esimese variandi," kirjeldas investor.

Investorid eelistavad realiseerida võidud kiiresti ja lasta kaotustel pikalt lahti olla. Sellist käitumuslikku kõrvalekallet nimetatakse dispositsiooniefektiks ning seda on tähendatud nii USA, Euroopa kui ka Aasia investorite seas.

Samuti on sellekohase uuringu 2016. aastal maailma ühes mõjukamas finantsteadusajakirjas Review of Finance avaldanud Tõnn Talpsepp, Tarvo Vaarmets ja Kristjan Liivamägi ning leidnud, et ka Tallinna börsi investorid on sellest käitumuslikust kõrvalekaldest mõjutatud.

Emotsioonid hoiavad halva otsuse juures

Emotsioonidest mõjutavad investorit enim kaotuse kartmine ja kahetsus – need hoiavad inimesi halbade investeerimisotsuste küljes kinni. Kuid ka liigne enesekindlus on börsidel probleem.

Liivamägi tõi huvitava näite, et kuigi börsidel on ülekaalus mehed, on naised meestest paremad investorid: mehed kipuvad rohkem riske võtma ja rohkem tehinguid tegema, uskudes, et on keskmisest investorist paremad.

Naised kaaluvad rohkem, teevad otsuse ja jäävad siis sellele kindlaks. Liivamäe hinnangul on mehed liigselt enesekindlad, teevad finantsturgudel naistest rohkem tehinguid ja seetõttu söövad teenustasud meeste kasumi lihtsalt ära.

Enesekindlus pärsib hajutamist

Lisaks valivad investorid liigse enesekindluse tulemusena enda portfelli vähem aktsiaid, kui oleks portfelli riskide hajutamise seisukohast ratsionaalne. Arvatakse, et ollakse targemad ja edukamad kui teised investorid ja seetõttu kaubeldakse ainult mõningate aktsiatega.

Eesti investorite puhul näebki ta ühe liigse enesekindluse indikaatorina aktsiaportfelli vähest hajutamist. "Keskmisel Tallinna börsi investoril on portfellis 1,9 aktsiat. Mõistlikust hajutamisest saab rääkida alles 20 ja enama aktsia puhul," ütles Liivamägi.

Tema uurimistööst selgus huvitav tõsiasi: 75 protsenti Tallinna börsi investoritest, kes investeeris vahemikus 2004–2012, teenis börsil madalamat annualiseeritud tootlust, kui nad oleksid saanud oma raha lihtsalt tagatud riskivabasse hoiusesse paigutades. "Nad võtsid suurema riski, aga ei saanud selle eest kompenseeritud," võttis Liivamägi investorite väärkäitumise kokku.

TOORAINE

Hõbe võib hinda tõusta

Pärast USA keskpanga intressimäärade tõstmise otsust ütles pangajuht Janet Yellen, et pank lubab inflatsioonil ajutiselt üle 2 protsendi tõusta. Ekspertide hinnangul tähendab see hõbedasse investeerijatele hea aja algust, kirjutas uudisteagentuur Bloomberg.

Inflatsiooni hirmus lähevad väärismetallid aina enam hinda. Bloombergi analüütikute hinnangul lööb hõbe tõusval turul tavaliselt alati kulda. Pärast keskpanga otsust hakkas hõbeda hind eile tõepoolest tõusma: lõunaks kosus hind 3,17 protsenti, mis tegi untsi hinnaks 17,46 dollarit.

9

protsenti on hõbeda hind sel aastal tõusnud, kuld on kallinenud 7 protsenti.

"Hõbe on alati võrreldes kullaga olnud alahinnatud ning tal on piisavalt ruumi, et tõusta nii dollari kui ka kullaga võrreldes," ütles Singapuris asuva Silver Buillon Pte rajaja Gregor Gregersen. "Praegu on (investorite liikumine hõbeda suunas – toim) vaid nire, kuid sellest võib väga kergesti saada suur laine, kui valdavad emotsioonid turul vahetuvad," lisas Gregersen.

Bloombergi andmetel võib hinda mõjutada asjaolu, et hõbedavarud on piiratud ning ees ootavad kaevanduste sulgemised, mis hõbedakogust omakorda kahandavad.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,80	1,80	1,80	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	1,20	1,50	2	100/200 (4)
BIGBANK	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	-	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
BIGBANK		-
BIGBANK	-	-
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele;
(4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt,
Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
Creditstar	EE3300111038	1.12.2016	1.09.2017	8,00%	kvartaalne	1 000	3 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	12 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
Uvic	EE3300110782	27.11.2015	27.11.2018	10,00%	kvartaalne	1 000	1 500 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000
luteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 000 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000

REDGATE CAPITAL

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

15.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,60	1,60	1,60	2,62	1,08	4,29	4,06	4,23	467 960 844
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,86	0,70	2,93	3,40	3,74	69 843 916
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,80	-0,08	0,42	2,28	2,63	60 439 189
Pensionifond XL, EUR	1,40	1,40	1,40	3,01	1,35	5,32	4,59	4,95	117 277 718
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	1,30	-0,06	0,16	2,28	2,87	20 540 352
Täiendav Pensionifond, EUR	1,61	1,63	1,63	3,28	1,51	6,23	5,86	6,08	9 064 368
LHV Pensionifond 25, EUR	1,09	1,09	1,09	3,94	0,58	2,66	3,13	3,64	12 516 501
LHV Pensionifond 50, EUR	1,30	1,30	1,30	5,55	0,46	2,95	3,92	4,24	223 593 339
LHV Pensionifond Intress, EUR	0,93	0,93	0,93	1,59	-0,02	0,61	1,48	2,39	4 220 215
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,73	1,75	1,75	8,83	0,18	3,93	5,47	5,94	4 682 523
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,80	0,80	2,04	-0,12	0,24	1,03	1,98	531 580
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	10,87	10,98	10,98		-3,16	-0,05	-6,48	5,95	11 606 199,18
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	9,95	9,86	9,95		5,10	15,31	6,75	3,72	3 806 643,61
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,36	6,30	6,36		5,10	15,31	6,75	3,72	-

Nordea Pensions Estonia

15.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,12	1,12	1,12	6,35	1,77	7,87	4,92	4,56	209 239 574,92
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,98	0,98	0,98	9,69	3,07	12,5	7,14	5,96	28 119 891,96
Nordea Pensionifond B, EUR	0,99	0,99	0,99	4,04	0,52	3,94	2,87	3,06	23 078 978,62
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,88	0,88	2,24	-0,82	-0,29	1,84	2,17	13 195 201,09
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,55	1,59	1,57	12,83	4,52	17,81	9,58	7,9	10 726 222,28
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,64	0,32	3,29	3,67	3,41	2 274 724,63

Trigon Asset Management

15.03

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	19,04	19,72	19,33	6,83	1,31	13,69	13,73	8,55	1 492 933,05
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	30,11	31,18	30,57	11,85	9,52	24,55	9,43	11,04	91 137 185,62
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	23,03	23,85	23,38	21,61	-5,97	66,27	23,12	0,29	16 083 016,62

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

toimetaja Rainer Saad
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Kas Indiast leiab supertootluse?

Äripäeva peadirektor Igor Rõtov soovitas mul investeerida Indiasse.

"Panin eelmise aasta lõpus veerand oma kolmandast sambast Franklin India Fundi," rääkis mulle Rõtov. "Oma investeeringult olen teeninud ligi 30 protsenti," rõõmustas ta.

Oma investeerimisotsust põhjendas Rõtov sellega, et fond liigub India börsiindeksiga enam-vähem korrelatsioonis. "Tegemist on suure ja dünaamilise kasvava turuga, mida on globaalses meediapildis väga vähe kajastatud," märkis Rõtov. "Seal on muidugi oma suured riskid, kuid eelis on see, et India on erinevalt Hiinast ja Jaapanist vähem mõjutatud globaalsetest kõikumistest ning erinevalt Hiinast ja Venemaast on tegu siiski turumajandusega."

Rõtovi sõnul kaalus ta investeerimispiirkonda valides ka Hiinat, Brasiiliat ja Mehhikot ning nende taustal tundus India talle lihtsalt kõige huvitavam. "Minu hüpotees on, et India aktsiad on alahinnatud, sest turg pole globaalselt praegu *in* – ühel hetkel ta võib selleks aga saada ja seda tahaks ennetada," argumenteeris Rõtov.

Eestis vähepopulaarne

Rõtovi õhin tekitas huvi ka minus, niisiis otsustasin Indiat veidi lähemalt uurida ning valisin LHV maaklertegevuse juhi Alo Vallikivi numbri. Tahtsin teada saada, kui populaarne India üldse eestlaste hulgas on ning kuidas saaksin oma raha soovi tekkimisel sinna paigutada.

Kuulsin Vallikivilt, et kuigi India on kiirelt arenev majandus, on investeerimishuvi Eestis selle vastu küllaltki leige. "Varem, kui BRIC-mõiste oli populaarne, investeeriti sinna BRIC-fondide kaudu," rääkis Vallikivi. India populaarsust näiteks 2014. aastal kinnitab ka fakt, et BSE Sensexi indeks kerkis toona rohkem kui 37 protsenti.

Praegu aga suunatakse oma raha peamiselt Indiaga seotud ETFidesse. Populaarsemad ETFid on Vallikivi sõnul The India Fund (IFN), iPath MsCI India Index ETN Fund (INP) ja DB x-tracjers Nifty 50 UCITS ETF Fund (DBX7).

> **Mulle meeldib rahulikult magada ja seetõttu eelistan igavaid investeeringuid.**
>
> **investor Toomas**

Mis võib minna valesti?

Kuigi arenevad turud võivad kiiresti kasvada, on nendega seotud ka tavapärasest rohkem riske. India kasvavat majandust peetakse küllaltki ebastabiilseks. Samuti võib arenevatel turgudel tekkida probleeme likviidsusega, mis tähendab, et investorid ei pruugi oma müügiorderid hetkel valitseva turuhinnaga täidetud saada. Samuti on India börsiindeks jõudnud küllaltki kõrgele ning tekib küsimus, kui mõistlik on tipus sinna oma investeeringuga siseneda.

Teisest küljest nõustun, et India puhul on tegemist ühe tähtsaima areneva turuga. On seal ju märkimisväärselt rahvast ning see viitab tugevale kasvupotentsiaalile. Siiski tundub mulle, et Indiasse investeerimisega kaasas käiv volatiilsus, ebastabiilsus ning teadmatus tuleviku suhtes nõuab pingsamat süvenemistööd, kuid India jääb minu jälgimisnimekirja.

INDEKS

India börsiindeks on aastaga kerkinud

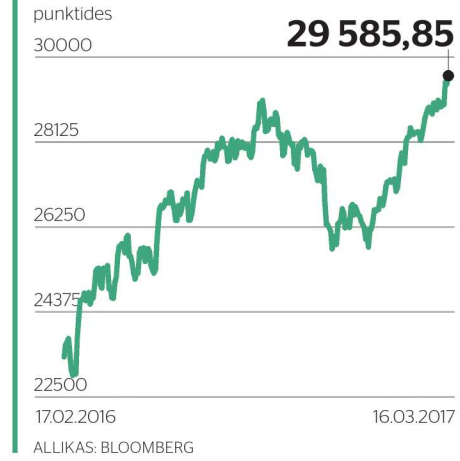

ALLIKAS: BLOOMBERG

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

–0,25%

väärtus 278 318,60 eurot
53% aktsiad / **40%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Ryanair	**3,18**
Olympic EG	0,54
Statoil	0,27
Baltic Horizon Fund	0,15
Lerøy Seafood	0,02
Apple	0
Apranga	0
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,08
Microsoft	-0,45
Tallink	**-1,36**

Viimased tehingud

Müüs: 9. jaanuaril 250 iShares Stoxx Europe 600 aktsiat hinnaga 36,36 eurot aktsia. Tehingusumma oli 9090 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.
Müüs: 9. jaanuaril 442 Ryanairi aktsiat hinnaga 14,68 eurot aktsia. Tehingusumma oli 6488,56 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

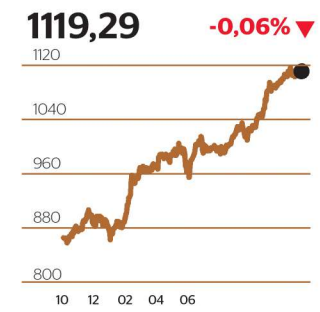

perioodi kõrgeim	1121,19
perioodi madalaim	955,95

LAEVANDUS

Taani ettevõte sõlmis miljardiidili

Üks maailma suuremaid laevandusettevõtteid, Taani kontsern Maersk allkirjastas Saksamaa kontserni Dr. Oetkeriga kauaräägitud lepingu, millega läheb Hamburg Südi laevakompanii taanlaste omandusse, kirjutas Handelsblatt.
Tehingu täpset maksumust pole kumbki osapool avalikustanud, kuid Handelsblatti andmetel võib see ulatuda 4,7 miljardi euroni. Hamburg Süd on olnud 80 aastat Saksa perekonnafirma omanduses. Kuigi laevakompanii pole majandustulemusi avaldanud, on ta – nii nagu enamik teisi maailma laevafirmasid – sakslaste hinnangul kahjumis. Hamburg Südi juhtimise alla kuulub 130 konteinerlaeva.
Tehinguga suureneb taanlaste turuosa maailmamerel 17 protsendile.

PANE TÄHELE

Tallinna börs lõi uue rekordi. Eile kella kolmeks oli börsiindeks tõusnud 1122,50 punktile.

Harju Elektri aktsia vallutas tippe. Uudisele PKC ülevõtu aktsepteerimise kohta reageeris ettevõtte aktsia börsi avanedes rohkem kui 7protsendilise tõusuga. Päeva lõpuks investorite entusiasm siiski veidi vähenes.

Lufthansa teatas dividendi. Kogukasumiks kujunes 1,8 miljardit eurot, dividendi jagatakse 50 senti aktsia kohta.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 15.03

USD

Nafta IPE, bbl	51,95
Nafta NYMEX, bbl	48,90
Mootoribensiin, t	489,75
Diislikütus, t	462,00
Kerge kütteõli, t	454,45
Masuut (1% väävel), t	301,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,981

Põllumajandus 15.03

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	141,10
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	513,20
Kakao NYBOT, USD/t	2048,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	146,70
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	407

Värvilised metallid 14.03

USD/t

Alumiinium LME	1875,5
Vask LME	5869
Plii LME	2235
Nikkel LME	10240
Tina LME	19975
Tsink LME	2778

Väärismetallid 15.03

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1228,50
Plaatina NYMEX	959,98
Pallaadium NYMEX	770,52
Hõbe COMEX	17,38

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,399
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,344
Hongkongi dollar	HKD	8,253
India ruupia	INR	69,748
Jaapani jeen	JPY	121,770
Kanada dollar	CAD	1,429
Korea won	KRW	1217,280
Norra kroon	NOK	9,135
Poola zlott	PLN	4,321
Rumeenia leu	RON	4,542
Singapuri dollar	SGD	1,500
Suurbritannia nael	GBP	0,871
Šveitsi frank	CHF	1,072
Taani kroon	DKK	7,434
Tai baat	THB	37,453
Tšehhi kroon	CZK	27,021
Türgi liir	TRY	3,950
Ungari forint	HUF	310,830
USA dollar	USD	1,062

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▼
9,4740

EUR/RUB ▼
61,9892

BÖRS

Tallinn 16.03

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,230	-0,81	1 845	14,4	4,9%	0,71	0,8%
Baltika	0,319	2,24	2 163	68,1	4,1%	2,80	0,0%
Ekspress Grupp	1,330	0,76	3 860	9,0	9,1%	0,82	3,0%
Harju Elekter	3,600	4,35	122 295	19,2	5,7%	1,09	4,2%
LHV Group	9,780	2,09	41 413	13,0	20,8%	2,70	0,0%
Merko Ehitus	8,880	0,34	57 735	25,8	5,0%	1,29	7,2%
Nordecon	1,290	0,00	6 979	13,7	8,9%	1,22	2,3%
Olympic EG	1,870	0,54	62 185	9,8	26,6%	2,61	8,0%
PRFoods	0,398	0,00	3 379	35,2	1,9%	0,68	0,0%
Pro Kapital Grupp	1,980	0,00	-	-	-2,7%	1,29	0,0%
Silvano FG	2,790	1,09	93 608	10,8	24,2%	2,61	3,6%
Skano Group	0,496	0,00	-	105,9	-23,0%	0,49	0,0%
Tallink Grupp	0,945	-1,36	89 730	14,4	5,4%	0,78	8,5%
Tallinna Vesi	13,900	0,00	33 980	15,1	19,4%	2,94	6,5%
Tln Kaubamaja	9,350	-1,06	80 096	14,8	15,4%	2,28	4,3%
Trigon PD	0,600	0,00	-	128,2	-2,1%	1,12	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,310	0,15	12 460	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 16.03

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	4,87	0,62	12,8	0,4	-
Latvijas Gaze	8,49	0,00	11,6	0,6	-
Olainfarm	9,23	0,00	11,9	1,4	-

Helsingi 16.03

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	-	-	-		
Citycon	2,26	1,71	12,5	0,9	8,7
Elisa Comm.	33,00	1,07	20,5	5,4	4,2
Finnair	4,27	2,40	-	0,6	-
Fortum	-	-	-		
HKScan	3,40	0,00	-	0,5	4,1
Kesko	-	-	-		
Neste Oil	34,54	1,47	-	2,4	2,9
Nokia	5,05	1,10	-	1,4	-
Olvi	25,55	0,00	16,3	2,6	2,7
PKC Group	23,23	0,09	35,75	3,6	3,0
Stockmann	7,38	-2,90	-	0,5	
Stora Enso	11,04	0,36	-	1,5	-

Vilnius 16.03

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,68	0,00	-	2,8	4,5
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,200	0,00	-	1,0	-
Linas Agro	0,653	-0,31	16,0	0,6	-
Panevezio Statybos	0,974	0,00	-	1,5	-
Siauliu Bankas	0,520	0,97	2,0	1,1	-
Snaige	0,225	0,00	-	0,4	-
TEO LT (Telekomas)	-				

Harju Elekter ▲
+4,35%

Tallink ▼
–1,36%

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

SAMSUNG

Kingituseks soundbar Samsung HW-K551/EN (väärtusega 249€)

9010393
UE65KU6402UXXH
- UltraHD (3840x2160 px)
- võimas 4-tuumaline protsessor
- PQI 1500
- Smart TV (TizenOS), Wi-Fi
- HDR Pro, UHD Dimming
- digituuner DVB-T/T2/C/S2
- 3xHDMI, 2xUSB, CI+

139,90 € x 10 kuud

1399 €

TAVAHIND 1649

Kingituseks soundbar Samsung HW-J7501R/EN (väärtusega 499€)

9010321
UE55KS7502UXXH CURVED SUHD
- NÕGUS EKRAAN
- Quantum Dot värvid
- UltraHD (3840x2160 px)
- võimas 4-tuumaline protsessor
- PQI 2200, Smart TV (TizenOS), Wi-Fi
- HDR 1000, UHD Dimming
- Precision Black
- Peak Illuminator Pro
- digituuner DVB-T/T2/C/S2
- 4xHDMI, 3xUSB

139,90 € x 10 kuud

1399 €

TAVAHIND 1649

Vali Samsungi televiisor, külmik, pesumasin või Galaxy S7 telefon - ning saad 10-kuulised maksed ilma lisakuluta!

0% OSTA TARGALT

0% intress
0€ sissemakse
0€ lepingutasu
10-kuuline makseperiood

Teenusepakkujaks on Koduliising OÜ.
Krediidi kulukuse määr on 0% järgmistel näidistingimustel: kauba/teenuse maksumus 599€, lepingu periood 10 kuud, kuumakse 59,90€, fikseeritud intressimäär 0% laenusummalt aastas, krediidisumma 599€ ja tagasimaksete summa 599€.

Kampaania kehtib kuni 31.03.17 või seni kuni kingitusi jätkub.

Klienditeenindus tel. 662 1155
e-mail: abi@onoff.ee
www.onoff.ee

VEELGI SUUREM VALIK
e-poes onoff.ee
TASUTA KOJUVEDU
al. 300€ tellimusest!

ONOFF
www.onoff.ee

Sikupilli ONOFF
Sikupilli Kaubanduskeskus
Tartu mnt 87, Tallinn
E-P 10-21
tel. 605 9993
e-mail: sikupilli@onoff.ee

Tähesaju ONOFF
Tähesaju City
Tähesaju tee 27/29, Tallinn
E-R 10-20, L 10-19, P 10-18
tel. 602 5133
e-mail: tahesaju@onoff.ee

Mustika ONOFF
Mustika Keskus
Tammsaare tee 116, Tallinn
E-L 10-20, P 10-18
tel. 652 7217
e-mail: mustika@onoff.ee

Narva ONOFF
Fama Keskus
Tallinna mnt. 19C, Narva
E-P 10-20
tel. 357 9320
e-mail: narva@onoff.ee

Tartu ONOFF
UUS kauplus!
Võru 79, Tartu
E-R 10-20, L-P 10-18
tel. 731 5579
e-mail: tartu@onoff.ee

Viljandi ONOFF
Männimäe keskus
Riia mnt 35, Viljandi
E-R 10-20 L-P 10-18
tel. 435 0145
e-mail: viljandi@onoff.ee

Saaremaa ONOFF
Auriga kaubanduskeskus
Tallinna tn. 88, Kuressaare
E-L 10-20, P 10-18
tel. 455 6626
e-mail: saaremaa@onoff.ee

Äripäev
Reede, 17. märts 2017
nr 53 (5651) 3 eurot
ISSN 1406-2585

Jalgrattareis **Peruus**. Machu Picchust Amazonase džunglisse.
5. - 13. mai 2017
Hind: 2290 €

Jalgrattamatk **Gruusias.** Reis Svaneetias, Gruusia "Šveitsis".
16. - 24. juuni 2017
Hind: 1090 €

Krossireis **Gruusias.** Krossikaga Gruusia metsikuid mägismaid avastamas.
1. - 9. juuli 2017
Hind: 2090 €

Suur Kaukasuse avastusretk **Gruusias**. Jalgsimatk üle Kaukasuse aheliku.
29. juuli - 5. august 2017
Hind: 1190 €

Jalgrattareis **Toskaanas**. Jalgrattaga veiniklassika radadel.
8. - 16. september 2017
Hind: 1590 €

Matkareis **Indoneesias, Sulawesi saarel**. Tana Toraja surnute kultust uudistamas.
26. mai - 3. juuni 2017
Hind: 1190 €

Jalgrattareis **Prantsusmaal**. Veiniradadel Rhone'i orust Vahemere äärde Provence'i.
17. - 25. juuni 2017
Hind: 1590 €

Jalgrattareis Taga-Karpaatias, **Ukrainas**. Lvivist üle mägede Ungari piiri äärde.
22. - 30. juuli 2017
Hind: 950 €

Jalgrattareis **Transilvaanias, Rumeenias.** Dracula lossist veinikeldritesse.
12. - 20. august 2017
Hind: 1290 €

Matkareis **Itaalias, Dolomiitides**. Alpiaasad, mägikülad ja teravad mäetipud.
8. - 16. september 2017
Hind: 1690 €

Seiklusreisid

Rända sinna, kus ehe ja äge!

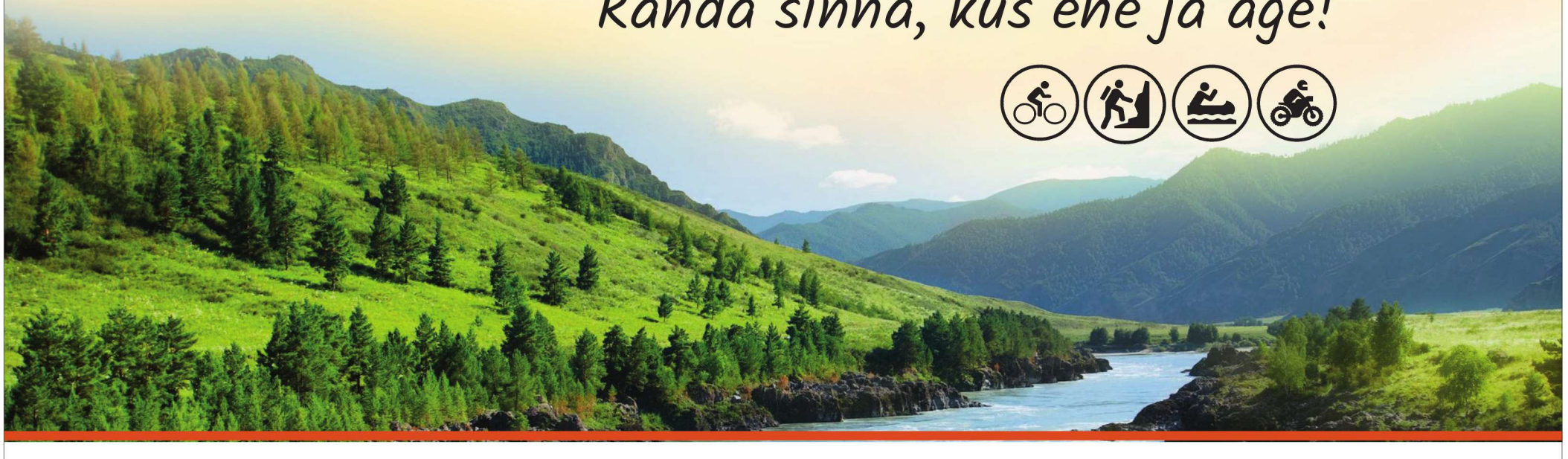

&MOMENTS
Seiklusreisid

Kiiretele broneerijatele soodustused!
+372 5872 2433 I info@andmoments.com I www.andmoments.com
Reiside hinnas sisaldub kohapealse programmi hind, hinnas ei sisaldu lennupiletid sihtkohta ja tagasi, kui ei ole märgitud teisiti. Kiiretele broneerijatele suured soodustused!